

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie a patopsychologie

MONIKA MARŠÍKOVÁ

V. ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství pro 1. stupeň základních škol

**CELOROČNÍ PROJEKT S ESTETICKÝMI PRVKY
JAKO MOTIVAČNÍ FORMA VÝUKY ROMSKÝCH ŽÁKŮ**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Iveta Tichá

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Celoroční projekt s estetickými prvky jako motivační forma výuky romských žáků vypracovala samostatně a použila jen pramenů a literatury uvedených v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych vyjádřila poděkování Mgr. Ivetě Tiché za odborné vedení mé diplomové práce, poskytování cenných a kritických připomínek. Dále pak děkuji rodičům dětí a dětem, bez kterých bych svoji praktickou část nemohla uskutečnit.

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. ROMOVÉ.....	9
1.1. Historie Romů	9
1.2. Romská rodina	10
1.3. Romská kriminalita.....	12
1.4. Romské dítě	14
1.4.1. Romské dítě v minulosti a dnes.....	14
1.4.2. Romské dítě a česká škola	16
1.4.3. Školní zralost.....	17
1.4.4. Jazyk a komunikace.....	19
1.4.5. Myšlení dítěte na 1. st. ZŠ	20
1.4.6. Přístup ke vzdělání	23
2. ZÁKLADNÍ ŠKOLA GRAFICKÁ	26
2.1. Charakteristika školy	26
2.1.1. Charakteristika školního vzdělávacího programu	26
2.1.2. Rozšířená výuka estetických předmětů na Grafické	28
2.2. Estetické třídy.....	31
2.2.1. Zpracování estetické výchovy ve školním vzdělávacím programu.....	31
2.2.2. Výsledky vzdělávání žáků	33
2.2.3. Podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vzájemné vztahy.....	35
3. ESTETICKÁ VÝCHOVA V PROJEKTECH.....	37
3.3. Celoroční projekt v 1. třídě.....	37
3.3.1. Kouzelný skřítek v první třídě.....	37
3.3.2. Výchovně vzdělávací cíle pro školní rok 2008-2009.....	39
3.3.3. Projektové dny.....	40
3.4. Celoroční projekt ve druhé třídě	44
3.4.1. Sněžný muž ve druhé třídě.....	44
3.4.2. Výchovně vzdělávací cíle pro školní rok 2009-2010.....	46
3.4.3. Projektové dny.....	47
PRAKTICKÁ ČÁST	49
4. CÍLE VÝZKUMU	49

5. STANOVENÍ HYPOTÉZ	51
6. KAZUISTIKY	52
6.1. Kazuistika 1	52
6.2. Kazuistika 2	54
6.3. Kazustika 3.....	56
6.4. Kazusitika 4	58
6.5. Kazuistika 5	60
6.6. Kazuistika 6	62
7. DISKUSE.....	65
7.1. Kritéria pro přestup žáka z běžné do estetické skupiny	65
7.2. Srovnání žáků z estetické a běžné skupiny	65
7.3. Ověření hypotéz.....	67
ZÁVĚR	69
SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	70
SEZNAM PŘÍLOH	72

PŘÍLOHY

ANOTACE

ÚVOD

Má tato diplomová práce nějaký smysl? Změní se přístup učitelů ke vzdělávání romských dětí v základních školách?

Bohužel ještě v dnešní době se najdou učitelé, kteří romské žáky řadí automaticky k nevzdělavatelným nebo velmi problémovým žákům, případně by je zařadili rovnou do speciálních škol. Z velké příčiny je to způsobeno tím, že pro Romy samotné není vzdělání prioritou, často své děti do školy neposílají, protože ve škole samotné nespátřují smysl.

Právě pro romské dítě je nástup do základní školy stěžejním, protože je to většinou první zkušenost se vzdělávací institucí. Do předškolních zařízení romské děti téměř nechodí, v rodinách se dodržuje stará tradice, že se vzdělávají sami (zvláště v rodinách, kde žije více generací pohromadě). K tomu určitě také přispívá rodinný život a bydlení v „ghetech“, kde pospolu žije široká rodina. V rodinách, kde děti vyrůstají, se většinou mluví pouze romsky, slovensky, maďarsky či nářečím. Záleží, odkud daná rodina pochází. Často mluví částečně česky, avšak všem slovům nerozumí.

Z mé vlastní osmileté osobní zkušenosti vzdělávání převážně romských dětí vím, že práce s nimi je téměř stejná, jako s dětmi neromskými. Do školy se těší úplně stejně, jako ostatní děti. Mají však velkou nevýhodu v tom, že oproti běžnému prvňáčkovi v klasické škole jim rodiče nejsou a často ani nemohou být nápomocni.

„Většina rodičů romských žáků nepovažuje vzdělání za důležité. Škola je pro ně institut majoritní populace. Mnozí rodiče se o výsledky svých dětí nezajímají, ve školní práci je nepovzbuzují, nepomáhají jim a často ani pomáhat nemohou.“¹

Také komunikace s rodiči není příliš efektivní. Často si informace sdělené písemnou formou do notýsků nepřečtou, nikoliv z důvodu negramotnosti, ale z nedostatečného zájmu. Pak se stává, že dětem chybí potřebné pomůcky do školy. Nemohou se účastnit placených akcí (divadla, vzdělávací programy, ...) a to buď právě ze zmíněného důvodu, a nebo z důvodu finančního. Zpětná vazba rodiny na školu také příliš nefunguje, což práci učitele příliš neusnadňuje. Spolupráce mezi rodinou a školou tedy téměř nefunguje.

„Neuspokojivý současný stav romské populace včetně její vzdělanostní úrovně má nepříznivé důsledky v oblasti sociální, ekonomické i kulturní, prohlubuje skupinové a společenské rozpory a vyvolává značné problémy z hlediska národnostního porozumění. Jednou ze základních podmínek odstranění společenské nerovnosti Romů je změna filozofie školského systému, který je povinen akceptovat ve výchovně-vzdělávacím procesu přítomnost romských dětí s jejich etnickou, kulturní a sociální odlišností.“²

Již třetím rokem proto učím ve třídě, která má zavedenou výuku s rozšířeným působením výtvarné, hudební, pohybové a literárně dramatické výchovy. Zda tato skutečnost pomůže romským žákům k lepším školním výsledkům a větší motivaci ke vzdělání je prozatím otázkou.

¹ MEISNEROVÁ, I., ŠOTOLOVÁ, E. Některé možnosti v oblasti vzdělávání Romů, Speciální pedagogika, roč. 7, č.5, 1997, str. 27

² ŠOTOLOVÁ, E. Vzdělávání Romů, Grada, Praha, 2001, ISBN 80-247-0277-0, str.31

Cílem této diplomové práce je:

- Najít takové postupy a metody, které jsou pro romské děti 1. stupně vhodné.
- Zjistit, zda romské děti 1. stupně jsou schopny na základě zvolených metod dosáhnout srovnatelných výsledků jako neromské děti.

TEORETICKÁ ČÁST

1. ROMOVÉ

1.1. Historie Romů

Romové podle dochované historie pochází z Indie. I ve své vlasti, kočovali, což jim pomáhalo uplatnit řemeslné dovednosti, dokázali bavit tancem a hudbou. Emigrace z Indie trvala několik staletí a Romové se vyskytovali prakticky po celém světě. Odchod ze země byl ovlivněn patrně cestou za lepším, za obživou. První zmínky o Romech na našem území jsou z 15. století. Nežilo se jim zde dobře, byli vyloučeni z církve, byli podezíráni, že jsou tureckými špehy, nebo že zakládají požáry. Z poutníků se rázem stali štvanci. Na základě královských nařízení, podobně jako v jiných zemích, byli vypovídáni ze země, dokonce mučeni a užíváni k nuceným pracím. Po roce 1700 se objevuje snaha začlenit Romy do společnosti. Marie Terezie svým zákonem z roku 1761 začala uplatňovat asimilační politiku – Romové mají pracovat, plnit povinnosti nevolníků, oblékat se jako ostatní, nenechávat si svá romská jména, nemluvit romsky. Záměrně byly rodiny rozptylovány (jedna rodina ve vesnici), dostávali půdu, nářadí i dobytek. Na většině území Čech a Moravy byli však Romové známí jako kočovníci. Uplatňovali se jako kováři, dráteníci, cihláři i hudebníci a měli velké uznání od ostatního obyvatelstva. Podle zákona z roku 1885 bývali Romové pro tuláctví trestáni vězením i nucenými pracemi. Přes demokratický charakter první republiky docházelo k utlačování Romů stále viditelněji. Zakazovalo se jim kočovat. Vlastnit zbraně (nůž) a tábořit ve větších skupinách. Další známkou toho, že Romové nejsou plnohodnotnými občany byl holocaust. Vraždění bylo převážně mimo naše území ve vyhlazovacích koncentračních táborech.

Většina Romů, kteří zde nyní žijí, přicházela ze Slovenska od roku 1946 do poloviny 90. let. Podle Eleny Lackové, romské

spisovatelky byl a možná i stále je pocit méněcennosti vůči gádžům (lidé, kteří nejsou Romové) velmi silně vžit.

„Znám hodně Romů, kteří jsou vzdělaní – na úrovni, jak se říká a píše – a přesto se nikdy nezbaví úzkosti před gádži. Bojí se, že se nějak nevhodně zachovají, že nepochopí, oč gádžům jde, že řeknou něco špatně, že si udělají ostudu a že se jim gádžové budou po straně smát.“³

V poválečném Československu se Romové nedočkali žádného zlepšení ve svém životě. Úřady jim nedávaly potravinové lístky, stavební povolení, zakazovaly žebrotu. Po roce 1948 – sociální péče, odstranění negramotnosti, získání práce, zdravotní péče.

Sametová revoluce přinesla Romům nové vyhlídky. Užívat svobodně svůj jazyk a dál pěstovat a rozvíjet svou vlastní kulturu. Začínají se konat společenská setkání, píše se romská poezie i próza. Pořádají se kulturní akce, studuje se romský jazyk a kultura.

Romové však bohužel nedokáží využít své nové možnosti, nechápou rozdíly komunistické minulosti a demokratické současnosti. Dříve platila pracovní povinnost, nyní však cítí větší volnost a prostor, který umožňuje získat příjem nelegálně.

1.2. Romská rodina

Romské rodiny se vyznačují jednou velkou vlastností a sice soudržností. Mají smysl pro rodinnou pospolitost a vřelost k dětem.

³ ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000,ISBN 80-7178-410-9, str. 23

„Romové měli své tradiční vzdělávání, které bylo poskytováno příbuzenskou pospolitostí. Týkalo se jak všeobecné přípravy na život (předávání komunitou sdílených hodnot, životní moudrosti), tak i profesních dovedností. Institucionalizované školství má ve srovnání s touto tradicí zcela odlišný charakter. (Hübschmannová, 1999).

Romové navíc přikládají jen malou váhu budoucnosti, podstatné jsou pro ně přítomnost a minulost. Za významné je považováno to, co je prakticky uchopitelné (Sekyt, 2001). V takové perspektivě je ovšem jen málo prostoru pro plánované a dlouhodobé aktivity, k jakým právě současné vzdělávání patří.“⁴

Děti mají volnost v rozhodování, mají-li hlad, nají se, vstávají, když chtějí, chodí spát, když jsou unavené. Romská výchova se zdá, a pravděpodobně i je, velmi volná. Rodiče do ničeho děti nenutí, nemají na ně nároky, nic jim nepřikazují, ani nezakazují. Nedávají jim šanci rozpoznat, co je dobré a co špatné.

To, že je romské dítě špinavé, otrhané, někdy i hladové neznamena, že ho rodiče nemají rádi, nebo že se o ně nestarají. Dříve sociální pracovníci takové děti odebírali rodičům a umísťovali je do dětských domovů, kde měli veškerou péči, stravu, oblečení, ale rodinu tato instituce, obzvláště v romském podání, nahradit nemohla. V naší škole, kde působím, se takovéto děti objevují ojediněle, děti chodí do školy čisté a povětšinou vhodně oblečené. Občas však přicházejí bez svačín a pomůcek.

Hlavou rodiny je otec a ten vše řídí pevnou rukou. Žena je ceněna podle plodnosti, má se starat o děti, domácnost a jídlo. Muž může ženu trestat i bitím. Pokud ji nebije, žena to může vnímat i tak, že už ji muž nemiluje. Z mé osobní zkušenosti mohu potvrdit, že i ve velkoměstě, jako je Praha a v době emancipace žen, se takto romská rodina chová. Muž, který přijde domů posilněn alkoholem,

⁴ NAVRÁTIL, P. Integrace Romů, Sociální práce, č. 2, 2001/2002, str. 37

rozbíjí v bytě vše, co mu přijde pod ruku, svou ženu zbije a děti se zachrání útekem z bytu, za cenu, že celou noc stráví venku. Často žena zavolá policii, ale pak celý incident zapře. Tato situace se prakticky opakuje většinou donekonečna. Násilí působí nejen alkohol, ale i drogy, které užívá stále větší procento dětí mladších 15ti let. Výjimkou nejsou matky drogově závislé mladší 18ti let a jejich děti jsou svěřeny do péče prarodičů. I přes to je rodina vždy na prvním místě, vždy si pomáhají, drží při sobě, spoléhají se jeden na druhého, nikdo nezůstává opuštěn a Rom je v domově důchodců výjimkou. Romské děti jsou zvyklé být pořád pohromadě a pracovat sám, a nebo být sám je pro ně velmi těžké. V romských rodinách je často přirozená velká pohostinnost, dokáží se rozdělit o poslední jídlo. Pokud otec pracuje a donese peníze, okamžitě se oslavuje, budoucnost je nezajímá, neřeší, co bude zítra.

„Orientace na přítomnost, spojená s minimálním zájmem o budoucnost, zejména vzdálenější. Kočovník, a tím spíše štvanec, se snaží přežít, jeho budoucnost je nejistá. Tím lépe se dovede radovat z toho, co je teď. Učitelé, sociální pracovníci i zaměstnavatelé Romů si znovu a znovu stěžují, že když Rom přinese domů výplatu nebo dávky, rodina už čeká (děti někdy kvůli tomu vynechají školu), protože táta je štědrý a když má, tak rozdává a užívá, oslavuje se – kdoví, jestli ještě bude mít pozítří nebo dokonce už dnes večer.“⁵

Protože romská rodina je soudržná a poslouchá nejstaršího člena klanu, tak jim nedělá problém prodat byt, či dům a sestěhovat se do malé místnosti i v nepříjemných podmínkách.

1.3. Romská kriminalita

Kriminalita Romů sahá až do minulosti, kdy kradli především kvůli obživě. Dnes jsou zapojovány hlavně děti do kapesních krádeží a

⁵ ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000,ISBN 80-7178-410-9, str. 54

prodeje drog. Zejména proto, že jsou nepostihnutelné. Získávání prostředků je nutí k prostituci, překupnictví, loupežnému přepadení. Romové jednají bezmyšlenkovitě, impulzivně a často jsou policií chyceni při činu. Pak se do výpovědí zapletou, stále ji mění, také nemají k dispozici dobré právníky. Příčinou romské kriminality je hlavně nezaměstnanost. Někteří dokáží vyžít ze sociálních dávek, většina však neumí hospodařit a pak se uchyluje k trestným činům. Ztrácí respekt před zákonem a fakt být ve výkonu trestu není shledáno jako špatné. Děti, co něco ukradnou, jsou pokládány za hrdiny a rodinou jsou podporovány. Pro školu je velmi ztížená spolupráce s rodinou, kdy jeden nebo oba rodiče jsou ve výkonu trestu. O děti se pak starají prarodiče. Tuto skutečnost se však škola nejednou dozvídá se zpožděním a velmi často až při řešení výchovných či učebních problémů. Na naší škole je velkou výhodou zřízení poradenského pracoviště, kdy sami rodiče nebo děti mohou požádat o pomoc a problém se řeší již od počátku.

K loupežným přepadením na ulici využívají pasivnosti a nevšímavosti kolemjdoucích.

Ať už jsou příčiny romské kriminality jakékoli, díky médiím je tolik populární, že průměrný Čech, okolo kterého projde Rom, si reflexivně sahá na tašku s peněženkou. Romská kriminalita je velký problém:

„ Zaprvé proto, že mravně i duševně ničí romský národ. Pobyt ve vězení nezlepšuje, nýbrž naopak zhoršuje osobnost vězně a jeho přizpůsobení, poškozují normální vztahy k lidem, které měl, rozbíjí jeho rodinu, stigmatizuje jeho děti. Zadruhé proto, že se celá romská komunita utvrzuje v tom, že být vězněn je normální, že to není nic odsouzeníhodného. Zatřetí proto, že ubývá tolerance gádžů vůči „ té kriminálníké pakáži“ (neboť tak jsou Romové v médiích prezentováni); roste nenávisť. Začtvrté proto, že jde o obrovské ekonomické zatížení společnosti dané nejen přímo způsobenou škodou,

ale i náklady na orgány činné v trestním řízení a náklady na vazbu i výkon trestu. Vězeň opouští vězení často s velkým dluhem, který nesplatí často za celý život. Za páté proto, že romská kriminalita, zvláště ta pouliční, silně irituje neromskou veřejnost a zhoršuje pozici všech Romů ve společnosti.“⁶

1.4. Romské dítě

1.4.1. Romské dítě v minulosti a dnes

Ještě před 60 lety nemělo romské dítě lehký život. Často bylo promrzlé, hladové, mělo nedostatečnou lékařskou péči a také proto i dříve umíralo. Žilo ale v pevné rodině, obklopené láskou a pevnými pravidly. Sdílelo s dospělými radosti, smutek, starosti i hněv. Žilo si svůj životní příběh, který dával smysl. Rodiny na svých dětech velmi lpěly, neumísťovaly je do dětských domovů.

Romské dětství je kratší a to z několika důvodů. Je to dáno především biologicky, časnější pubertou. Sexuální dozrávání je uspíšeno v souladu s romskou tradicí – zahájení sexuálního života. Dalším důvodem je zapojení dětí do záležitostí dospělých. Podílí se na rozhodování, zapojují se do různých aktivit dospělých členů rodiny.

V současné době je tendence život romského etnika zlepšit. Více se dbá na kontrolu školní docházky, lékařskou a sociální péči.

⁶ ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000,ISBN 80-7178-410-9, str. 61

„I když je nutné brát v úvahu, že romská rodina často selhává poněkud jiným způsobem, než neromská, rozhodující pomoc romským dětem musí spočívat v tom, že zdokonalíme péči o děti všech selhávajících rodičů. K tomu není třeba žádné pozitivní diskriminace, stačí dodržovat existující zákony a předpisy, případně zaplnit mezery, které v nich jsou.“⁷

Práce s romskými dětmi není vůbec jednoduchá, ale pokud si k nim najdeme tu správnou cestu, dokáží udělat i nemožné. Bohužel ještě i dnes některé děti podmínky pro spokojený dětský život nemají. Žijí v nehygienických podmínkách, trpí nevhodnou stravou, je jim přístupný alkohol, cigarety i drogy, sledují pořady pro ně nevhodné. Bytové podmínky jim neumožňují mít klidné místo k přípravě do školy a často nemají školní potřeby. Stát vyplácí sociální dávky, ale bohužel ty jsou využity zcela jinak, než na blaho dětí.

„Současná praxe, jež spočívá v plošném vyplácení sociálních dávek, znamená nejen plýtvání státními penězi, nýbrž dokonce přímou podporu asociálního chování a rozmařilého způsobu života, který navíc popuzuje veřejnost proti vládě a stupňuje averzi proti Romům. Někteří přední romští aktivisté se opakovaně veřejně dožadují, aby stát – tak jak se to dělá v Evropě – kontroloval a v případě potřeby zajistil využívání sociálních dávek ve prospěch dětí.“⁸

Přímo v naší škole se k tomuto kroku již přistoupilo. Po dohodě se sociálním úřadem není příspěvek na školu v přírodě vyplácen přímo rodičům, kteří jej takto nevyužili, ale dostává jej škola přímo na konkrétní dítě, které se školy v přírodě účastní.

⁷ ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000,ISBN 80-7178-410-9, str. 109

⁸ ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000,ISBN 80-7178-410-9, str. 110

1.4.2. Romské dítě a česká škola

„Romové nemají jednoznačný názor na způsob vzdělávání svých dětí. V zásadě se ve stejné míře vyskytují protichůdné představy o vhodném způsobu, jak by romské děti mohly získat rovnocennou možnost vzdělání ve srovnání s dětmi neromskými. 52% dotázaných předpokládá, že by pro romské děti bylo vhodné, aby chodily do školy spolu s dětmi neromskými, ale měla by jim přitom být věnována doplňková péče. Téměř stejně velká skupina je však přesvědčena, že pro romské děti by bylo vhodné, aby byly vzdělávány v romštině a Romy.“⁹

Romové nemají ke škole důvěru a vzdělání nepovažují za důležité. Často se vzdělaným Romům stává při hledání zaměstnání, že dostane přednost „gádžovský“ uchazeč, přestože předpoklady pro práci mají oba stejné. Pak zákonitě získává dojem, že je vzdělání nepotřebné. Proto se také stává, že rodiče děti do škol z různých bezvýznamných důvodů nepřivedou, vždyť ví, že na ně stejně zbude jen práce kopáčů nebo uklízečky a vlastně ani nemá, smysl nějakou práci hledat. Mladí Romové a děti si tak velmi rychle zvyknou na život z podpory.

Vztah romské rodiny a školy není vůbec jednoduchý, ale je důležité na něm pracovat. Už při zápisu do první třídy je nutné romské dítě chválit, být vlídný a milý, trpělivost jak k dětem, tak k rodičům je neodmyslitelná. Komunikace mezi rodičem a učitelem musí působit hlavně pozitivně. Oceňovat snahu rodičů, uznávat problémy a těžkosti jejich života, jednat vždy vstřícně, ale neústupně. Důležité je projevit respekt. Předpoklad úspěšné výchovy a výuky romských žáků při nástupu do školy má několik aspektů. Velmi vážným důvodem je nevyhovující bydlení a životospráva.

Děti často tráví čas ve vlhkých, přeplněných a nevětraných místnostech. Mají nepravidelnou a nevhodnou stravu, nepravidelný je i spánek. To vše společně zhoršuje zdravotní stav, duševní i

⁹ NAVRÁTIL, P. Integrace Romů, Sociální práce, č. 2, 2001/2002, str. 38

sociální vývoj. Velmi málo dětí absolvuje mateřskou školu, a proto má velkou nevýhodu oproti ostatním dětem, které školku navštěvovaly a nastoupí s nimi do první třídy.

1.4.3. Školní zralost

Školní zralost a připravenost je na nižší úrovni a setkání s knihou, pastelkami, omalovánkami a stavebnicí je pro romské dítě něco nového.

Mezi základní kritéria školní připravenosti, která se při zápisu do 1. třídy zjišťují, patří kresba úplné lidské postavy, nápodoba písmene, nakreslit a rozpoznat různé geometrické tvary, překreslení daných tvarů a obrazců, počítání do pěti i deseti, recitace a zjišťování správné výslovnosti a mnohé další dovednosti, které si již každá škola přizpůsobuje svému rámcovému vzdělávacímu programu.

Romské děti však mnohdy tato kritéria nezvládnou z několika důvodů.

„V předškolním období romské dítě většinou vyrůstá živelně. Psychologická vyšetření při zjišťování školní zralosti podávají obraz nepřipravenosti na školní práci. Projevy dítěte nesou znaky pseudoretardace, která je výsledkem výchovné zanedbanosti. Školní zralost by měla být výsledkem působení rodiny, případně výchovně vzdělávací práce mateřské školy. Mateřskou školu však romské děti často nenavštěvují. Posuzování školní zralosti se děje podle stejných kritérií jako u majoritní společnosti, neberou se v úvahu specifické znaky tohoto etnika.“¹⁰

Školy, které navštěvují romské děti, mají zřízeny přípravné třídy, tzv. nulté ročníky, které by měly částečně absenci docházky do mateřské školy nahradit. Někdy tam však rodiče své dítě zapíší, ale

¹⁰ ŠOTOLOVÁ, E. Vzdělávání Romů, Grada, Praha, 2001, ISBN 80-247-0277-0, str.43

dítě dochází do školy spíše sporadicky. Tyto děti pak mají při vstupu do 1. třídy velké problémy. Přípravná třída, neboli nultý ročník většinou totiž zajistí zlepšení jazykového potenciálu. Jinak jsou totiž romské děti v nevýhodě, co se týče komunikativnosti, jednání s učitelem, nedokáží být samostatné, nejsou zvyklé rozhodovat se samy za sebe – v rodinách dělají vše společně, nevystupují jako jednotlivci, ale vždy jako celek.

„Pro školní výuku je nejdůležitější obecná inteligence, celková chápavost. Ta ovšem není vrozená, vrozené jsou jen předpoklady k jejímu rozvoji. Romské děti jsou často od malička stimulovány jinak než neromské, jejich inteligence se proto rozvine jiným směrem, méně užitečným pro školní výuku našeho typu, i když možná naopak vhodnějším pro rozvíjení citového života, vztahu k přírodě atd. Při testování jímž zjišťujeme připravenost pro školu se výrazně projeví rozdílná zkušenost romských a neromských dětí. Malý Rom například nepostaví jednoduchou věž z kostek, které mu předložíme, nemělo dosud kostky v ruce. Poznává však bezpečně bankovky mince naší měny a ví, co za ně lze koupit. Mívá také vynikající sociální inteligenci, intuitivně se orientuje v mezilidských vztazích. Za příznivých podmínek mohou romské děti mnoho dohnat, není však snadné poznat, které dítě je schopno těchto příznivých podmínek využít a odhadnout, které dítě bude takové příznivé podmínky mít; jednou ze základních příznivých podmínek je samozřejmě rodinné prostředí.“¹¹

Některé dítě nemá stále stejné rodinné prostředí, což má velký vliv na jeho výkon, může proto jeden rok mít ve škole nadprůměrné výsledky a další rok, na základě změny rodinné situace, je jeho prospěch podprůměrný.

¹¹ ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000,ISBN 80-7178-410-9, str. 115

1.4.4. Jazyk a komunikace

Romské dítě žijící na území České republiky má za svou mateřskou řeč romštinu, přestože se ve svém okolí setkává s jiným jazykem, a to češtinou.

„Z komunikačního hlediska představuje vstup do 1. r. ZŠ pro řadu dětí verbální šok. Ten spočívá v tom, že ve škole české majority je jediným útvarem národního jazyka, se kterým žáci přicházejí do styku, spisovný jazyk. Ten najednou začíná fungovat jako integrativní kritérium, k němuž se má vztahovat jazyková a řečová kompetence každého žáka. A právě vzhledem k tomu, že převážná část výchovy a vzdělání na 1. stupni ZŠ má verbální charakter, tj. probíhá hlavně ve spisovném jazyce, tj. ve verbálním kódu, který většina dětí nezná nejen v rovině mluvené (hovorová čeština), a vůbec ne již v rovině grafické (psaná, tištěná čeština), začíná dítě prožívat tento komunikační šok.“¹²

Často se v první třídě stává, že romští žáci nerozumí ústnímu zadání učitelky. Je to dáno tím, že se se spoustou slov ještě nesešli, špatnou slovní zásobou a nedostatečným slovním vzorem spisovné češtiny.

„Pro romské dítě je příznačné, že z hlediska lexikálního si osvojuje v češtině daleko menší počet slov, než jak je tomu u českého dítěte v jeho mateřštině. Je to dáno tím, že dětský slovník raného dětství (kolem tří let věku dítěte) je poměrně úzký a zahrnuje předměty a jevy, které dítě přímo nazírá. Zdá se, že romské dítě vykazuje rozsah slovní zásoby v češtině při vstupu do 1. ročníku ZŠ asi 400 až 800 slov, a to ve složení z hlediska slovnědruhového úrovně tříletého dítěte českého. U českého dítěte se udává rozsah individuální slovní zásoby mezi 2000 až 3500 slov se zastoupením již i některých frekventovaných slov gramatických (předložek a spojek) a i

¹² BALVÍN, J. a kol. Bariéry a negativní jevy v životě a vzdělávání Romů, Ústí nad Labem, 1996, ISBN 80-902149-1-6, str. 28

s rozšiřujícím se podílem slov kvalifikujících (adjektiv), popř. adverbii.“¹³

Česky rozumí špatně a v rodině dobrou češtinu neslyší. Ještě hůře rozumějí i romsky, navíc spousta rodin přišla ze Slovenska, a tak se doma navíc setkávají ještě se slovenštinou. Děti se musí učit novým českým slovům i pojmům, které v romštině neexistují. V romštině je často stejné slovo, pro které má čeština slov více. Romové často říkají, že dítě do školy přinesou. Je to dáno tím, že pro naše významy slov, přenesu, přivedu mají jen jedno slovo a nespátřují v tom rozdíl.

„A tak nezávisle na inteligenční kapacitě žáka (majority i minorit) se spisovný kód český může stát významným zdrojem jeho školního úspěchu, nebo spíše neúspěchu. Dítě, které není schopno pohotově se domluvit v jazykovém standardu, bývá méně pohotové i v myšlení. Často pak není schopno vnímat více než jednu myšlenkovou alternativu a při jejím řešení sbírá své chabé lingvistické schopnosti pouze k tomu, aby vytvořilo primitivní elementární tvrzení zformulované do spisovného kódu.“¹⁴

1.4.5. Myšlení dítěte na 1. st. ZŠ

Psychologové mají za to, že k abstraktnímu myšlení dítě dochází tak kolem jedenáctého, dvanáctého roku, dříve ne. Myšlení ve školním dětství, což je období 1. stupně ZŠ, lze charakterizovat zhruba takto: Vývoj myšlení prochází v této etapě dvěma základními fázemi. První fáze se přibližně kryje s prvními dvěma školními roky a myšlenková činnost žáka připomíná ještě myšlení předškolního dítěte¹⁵.

¹³ BALVÍN, J. a kol. Bariéry a negativní jevy v životě a vzdělávání Romů, Ústí nad Labem, 1996, ISBN 80-902149-1-6, str. 30

¹⁴ BALVÍN, J. a kol. Bariéry a negativní jevy v životě a vzdělávání Romů, Ústí nad Labem, 1996, ISBN 80-902149-1-6, str. 28

¹⁵ Předškolní dítě nedokáže rozlišit co je hlavní a co vedlejší, potřebuje výraznou názornost a konkrétnost, snaží se objevovat vztahy a vzájemné souvislosti mezi věcmi.

„Učební látka je příliš konkretizovaná, děti se při osvojování učiva opírají o reálné předměty nebo jejich názorné zobrazení. Převládá konkrétně- pojmové myšlení. Postupně se však vytváří schopnost žáků abstrahovat od konkrétního a přichází druhá fáze rozvoje myšlení.

Podle J. Piageta začíná školní věk názorným myšlením (4 –7 let), mezi osmým a jedenáctým rokem prochází stádiem konkrétních operací. K abstraktním (formálním) operacím, které charakterizují logické myšlení dospělých, se dostává až po dvanáctém roce.“¹⁶

Myšlení romského dítěte je velmi konkrétní, je důležité mít vše pokud možno v názoru. Abstraktní myšlení je pro ně velmi složité.

Jsou tedy děti prvního stupně základní školy, tj. 6 – 11 let, schopny abstraktně myslet? Malé dítě neví, jak vypadá auto, rohlík, kopretina a další věci, které ho obklopují. Má-li pečlivé rodiče, tak mu zpočátku věci ukazují, pojmenovávají a trpělivě opakují. Romské dítě je na tom poněkud hůře, se spoustou věcí se vůbec neseťká, tudíž pak nemá pro dané věci vytvořen správný pojem.

Časem se dítě začne ptát samo, co to je. Všechno tohle seznamování se světem probíhá názorně. Dítě si povětšinou na věc může ukázat, když začne chodit sáhnout a podívat se na ni z více pohledů. Všechny věci, s kterými se takto seznamuje, jsou konkrétní. Dítě ví, jak věc vypadá. Mělo možnost se s ní hmatově i vizuálně seznámit.

Již šestileté dítě se s abstrakcí setkává, a dá se říci, že abstraktně myslet zvládá; nedokáže však zcela plně myslet abstraktně jako dospělý člověk. Myšlení, které se týká nekonkrétních věcí mu déle trvá, věci se mu jeví složitější. Přesto však po více či méně dlouhé době k porozumění dojde. Každé dítě se s abstraktními problémy a tímto způsobem myšlení vyrovnává jinak.

¹⁶ HEŘMANOVÁ, V., TRPIŠOVSKÁ, D. Vývojová psychologie, UJEP, Ústí nad Labem, 1993

Nelze však říci, že dítě na prvním stupni nemyslí abstraktně a že se s abstraktním myšlením setkává až na druhém stupni základní školy. Důkazem může být to, že se dítě naučí psát, číst a chápat pro něj abstraktní znaky v českém jazyce i v matematice. Dalo by se to vysvětlit i tak, že:

„Celý poznávací růst-ať již záleží na vyvíjení vztahů nebo ve vyvíjení korelátů- spočívá v postupném vyjasňování; mentální obsah se vynořuje za stavu úplné nerozlišitelnosti a stoupá ve stále rostoucí rozlišitelnosti. Až teprve když každý jednotlivý mentální obsah se stal dostatečně jasný a rozlišitelný, tehdy teprve a jen tehdy jej lze abstrahovat, tj.: možno jej „zaměřit“ mimo jeho kontext a teprve až se dospěje tak daleko, možno jej mysli odděleně a pojmenovat jej. Toto vyjasňování lze připodobnit ke zrání plodu, abstrakci pak k následujícímu konečnému odpadnutí od stopky.“¹⁷

Romské dítě prochází touto fází taktéž, s abstraktními, naprosto neuchopitelnými věcmi se však seznamuje hůře.

„Na učení jsou více závislé ty funkce a struktury osobnosti, jejichž rozvoj je více méně dán jako možnost (dispozice) a které se tedy rozvíjejí u každého jedince různě, případně se vůbec nerozvinou.“¹⁸

Mezi dětmi jsou velké rozdíly, některé rodiny se snaží přizpůsobit českému etniku a jejímu chování, takže se dětem dostává běžné péče, jak je v „našich měřítkách“ obvyklé. Seznamování se s novými věcmi, vysvětlování věcí, které dítě v daném věku ještě nechápe, učení novým dovednostem. Většina romských rodin však hledá kompromis, tzn., že sami rodiče dětí již mluví česky, děti také mluví česky, ale tím tato podobnost s běžnou výchovou končí. Děti v předškolním věku většinou nenavštěvují žádné předškolní zařízení, kde by docházelo k osvojení si abstraktních pojmů a tím k jejich

¹⁷ READ, H., UŽDIL, J. Výchova uměním, Praha, Odeon 1967, str. 89

¹⁸ PAULÍK, K. Vývojová psychologie, Ostravská univerzita v Ostravě, 2002, ISBN 80-7042-214-9, str. 26

konkretizaci. Rodiče je neseznamují s novými věcmi, které by je dále rozvíjely, na případné zvědavé dotazy dětí nejsou příliš připraveni.

„Největším problémem Romů je právě nedostatečné vzdělání. Většina dospělých Romů má ukončené maximálně základní vzdělání ... přitom základní škola je východiskem pro pokračování ve studiu (Gabal a kol.,2006). Romové jsou poměrně často negramotní (Rous, 2001, cit. Podle kolektiv autorů, 2001, UNICEF, 2007).“¹⁹

1.4.6. Přístup ke vzdělání

Znalosti, dovednosti a vědomosti nejsou v romské komunitě důležité. Romské děti bývají hlučné, bezprostřední, hravé, mazlivé a vděčné i za sebemenší pochvalu. Tyto děti mají taneční a hudební nadání, které je dědičné a podporuje je i vzor v rodině.

Volnost romské výchovy, nedodržování jasně daných pravidel, uvolněnost a spontánnost hrají velkou roli v rozvoji dítěte žijícího v této romské komunitě. Ve škole mu však působí problémy, protože ostatní gádžovské děti nechápou, jak je možné, že si bez dovolení půjčí jejich věci z penálu, berou učitelce věci ze stolu a pod.

Děti bývají temperamentnější, vykřikují, hůře se soustředí, jsou živější. Potřebují častější přestávky, kdy se uvolní, zacvičí, zazpívají, zatančí.

Jelikož do mateřské školy chodí minimum romských dětí, tak školy v regionu s větším počtem romské populace zřizují při školách přípravné/nulté ročníky, kam chodí děti předškolního věku, nebo děti s dodatečným odkladem školní docházky. Rodiče je však nemusí do nultého ročníku vodit povinně, ale pokud jej děti navštěvují, mnohému se dokáží naučit a tím jednodušší je pak vstup do prvního ročníku.

¹⁹ NAVRÁTIL, P. Integrace Romů, Sociální práce, č. 2, 2001/2002, str. 83

„Může se stát, že i děti žijící v jedné kultuře, mají k dispozici výrazně odlišné podněty, jejich rodiny sdílejí odlišné hodnoty.“²⁰

Bohužel někdy rodiče a nebo ředitelé škol romské děti posílají rovnou do speciálních škol, aby předešli neúspěchu romských dětí na základních školách. Rodiče vědí, že se tam jejich děti budou cítit lépe, protože na těchto školách převažují právě romské děti. Učivo je plně uzpůsobeno a přihlíží se k intelektovým možnostem žáků.

„Jednou ze základních podmínek odstranění společenské nerovnosti Romů je změna filozofie školského systému, který je povinen akceptovat ve výchovně-vzdělávacím procesu přítomnost romských dětí s jejich etnickou, kulturní a sociální odlišností.“²¹

Na běžných základních školách jsou Romové většinou neúspěšní, právě díky této skutečnosti.

Úspěšný absolvent speciální školy vychází z 9. ročníku a odchází do učebního oboru a zároveň svým vzděláním převyšuje rodiče.

V prvních ročnících základní školy jsou romské děti přítulné, milé, ochotné a rády se učí.

„Nástup do školy znamená zapojení dítěte do programového, systematického učebního procesu. Velká část dětí na počátku školní docházky je dosti silně pro učení motivována. Všeobecně tato motivace postupem času (2. - 3. třída) klesá.“²²

Přelom nastává asi v 5. ročníku, kdy děti začínají být vzdorné, zhorší se jim prospěch, přestávají mít zájem o školu. Svůj podíl na tom má i fakt, že dítě je začleňováno do činností dospělých, probíraná látka ve vyšších ročnících je náročnější a vyžaduje větší domácí přípravu a z hlediska romské komunity je chápána jako zbytečná. Zákonitě následuje neúspěch ve výuce a děti ročníky

²⁰ MERTIN, V. Mají mít Romové jiné testy?, Učitelství noviny, roč. 102, č. 42/43, 1999, str. 9-10

²¹ ŠOTOLOVÁ, E. Vzdělávání Romů, Grada, Praha, 2001, ISBN 80-247-0277-0, str. 31

²² PAULÍK, K. Vývojová psychologie, Ostravská univerzita v Ostravě, 2002, ISBN 80-7042-214-9, str. 29

opakují, začínají být agresivní vůči spolužákům a výbojní vůči učitelům. Ze školy pak tyto děti odcházejí plné nenávisti a méněcennosti.

Absolvování základní nebo speciální školy je konečnou kariérou většiny Romů. Málokterý dokončí učební obor. Většinou jen to způsobeno vlivem rodiny, která dítě ve studiu nepodporuje, nesouhlasí se vzděláváním a snaží se ho překazit.

2. ZÁKLADNÍ ŠKOLA GRAFICKÁ

2.1. Charakteristika školy

ZŠ Grafická (Základní škola a mateřská škola Praha 5 - Smíchov, Grafická 13/1060, 150 00 Praha 5) je školou komunitní s výrazným zastoupením žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Zhruba 90 % žáků je se speciálními vzdělávacími potřebami, většina žáků je romských (85 %) a značné množství žáků pochází ze sociálně slabých rodin. Ve škole je 14 let zřízena přípravná třída.

2.1.1. Charakteristika školního vzdělávacího programu

Dát šanci každému²³

Zaměření Školního vzdělávacího programu vychází z výchovných a vzdělávacích potřeb našich žáků, které jsou většinou potřebami speciálními a to ze všech tří skupin. Tzn. žáků se zdravotním postižením (hlavně žáci se specifickými vývojovými poruchami učení), zdravotním znevýhodněním a nejvíce žáci se sociálním znevýhodněním (z prostředí sociálně nebo kulturně a jazykově odlišného prostředí od majoritního, hlavně z menšin u nás již žijících). Těmto žákům jsou v našem ŠVP přizpůsobeny podmínky i metody učení.

Priority v pojetí výchovy a vzdělávání uplatňované v ŠVP:

²³ www.zsgraficka.cz

- vnímáme žáka jako komplexní osobnost definovanou často kulturně odlišným prostředím od prostředí, v němž vyrůstají žáci pocházející z majoritní populace
- respektujeme odlišné kulturní vzorce, projevující se v chování, jednání, odlišné hodnotové stupnici, stylu života, pojetí výchovy i vztahu ke vzdělání
- aby porozumění mezi školou a žáky z romských rodin bylo co největší, budeme i nadále využívat pomoci asistentů
- usilujeme o získání důvěry nejen žáků, ale i rodičů a společně tak vytváříme příznivé klima
- výuku plánujeme v souvislostech se zájmy, zkušenostmi a potřebami žáků
- snažíme se rozvíjet všechny druhy nadání
- preferujeme výuku takových znalostí a dovedností, které budou dobře uplatnitelné v životě, tzn. méně encyklopedických poznatků a více činnostního učení se zaměřením na praxi
- chceme učit žáky efektivně spolupracovat, proto budeme zavádět do výuky kooperativní a projektové vyučování, jako model týmové práce
- klademe důraz na volbu povolání, a to nejen jako výuku povinného předmětu, ale také jako krátké praxe v různých učebních oborech v rámci exkurzí na SOU a volitelný předmět Technické činnosti
- vedeme žáky k dodržování daných pravidel jako formy soužití ve skupině lidí
- vedeme žáky k zodpovědnosti za své chování

Škola má své školní poradenské pracoviště s odborníky zvláště z oblasti speciální pedagogiky a psychologie. Konkrétně zde působí speciální pedagog – etoped, speciální pedagog na reedukace specifických poruch učení, sociální pracovnice, výchovná poradkyně

a pravidelně 1x týdně i psycholožka. Tito odborníci se souhlasem rodičů provádějí diagnostiku, vedou a řídí speciální péči o žáky. Pro žáky se sociálním znevýhodněním škola zaměstnává tři asistenty.

Škola se snaží obsáhnout co nejvíce oblastí ve výchově a vzdělávání, proto se snažíme, aby škola fungovala jako škola s celodenním programem, nebo-li škola komunitní. Chceme, aby se škola stala střediskem vzdělávání, výchovy a kultury v našem regionu, tzn. komunitě. Klademe důraz proto nejen na výchovu a vzdělávání ve vyučování, ale také v zájmových útvarech, které chápeme jako nedílnou součást všestranného rozvoje osobnosti žáka.

Jaký by měl být absolvent naší školy?

„Absolvent naší školy by měl být schopen správné komunikace, souvislého, logického vyjadřování vlastního názoru slušnou formou, tolerantní, schopen plnohodnotně se zařadit do společnosti, v budoucnu i do pracovního procesu a cítit plnou odpovědnost za své činy, za svůj život.“

2.1.2. Rozšířená výuka estetických předmětů na Grafické

Na základní škole v Grafické ulici na Praze 5 se zpívá a jinak muzicíruje, tančí, dramatizuje a maluje povinně. Aspoň v některých ročnících. Žáci se tam učí uměleckým oborům, jako jsou obory hudební, literárně dramatický, výtvarný a pohybový v rámci rozšířené výuky estetické výchovy (EV).

Období realizace

Pokusně se nový způsob výuky realizoval již ve školním roce 2008/2009, a to v 1. a v 6. ročníku. Od září 2009 pokračovaly tyto ročníky ve 2. a 7. třídě a tato výuka pokračovala opět v nové 1. třídě. Nová 6. třída už otevřena nebyla, neboť zkušenost ukázala, že je nejlepší začít s EV co nejdříve. Takový má škola záměr i do

budoucná. S každým novým rokem vždy otevřít novou 1. třídu s rozšířenou estetickou výchovou.

Finanční zajištění

Ve školním roce 2008/2009 byla výuka realizována za laskavého finančního příspěví o.p.s. EnviA. Od září do prosince 2009 výuku financovala škola sama z rozpočtu. Od ledna 2010 má možnost čerpat z evropských fondů z Operačního programu Praha – Adaptabilita (OPPA), vzhledem k finanční náročnosti z tohoto grantu se hradí výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola má tak finančně zajištěnu realizaci EV do června 2011.

Cíle

Každého napadne, zda všechny děti jsou nadány tanečními, výtvarnými schopnostmi, hudebními schopnostmi či dramatickými schopnostmi. Většina dětí ano, přesto cíl této koncepce není z těchto dětí vychovat tanečníky, hudebníky, výtvarníky či dramatické umělce. Škole jde o to, aby prostřednictvím těchto uměleckých oborů kultivovala jejich osobnost, pěstovala v nich volní vlastnosti a schopnost se všestranně rozvíjet.

„Hudební, výtvarné a pohybové činnosti jsou tradičně těmi aktivitami, které jsou pro romské děti přirozené a pro které má řada z nich talent.

K rozvoji tohoto talentu a prostřednictvím toho i k získání a udržení zájmu dětí o školní vzdělávání vůbec je důležité podporovat umělecky nadané romské děti ve školách z rozšířenou výukou hudební, výtvarné

a pohybové výchovy, vybavovat třídy hudebními nástroji, dalšími učebními pomůckami i didaktickou technikou.“²⁴

Něco jako je kalokagathia - pojem, který vyjadřuje antické řecké přesvědčení, že krásné a dobré, krása a ctnost patří k sobě a mají mnoho společného. Co není zároveň dobré, nemůže být krásné a naopak. Aplikován na člověka vyjadřuje ideál harmonického souladu a vyváženosti tělesné i duševní krásy a dobroty, ctnosti a statečnosti. A o to škoře právě jde. Vnést do výchovy dětí trochu smyslu pro krásu, cit, dobroty a ctnosti. V dnešní dravé době vlastnosti tak opomíjené!

Organizace výuky a personální zabezpečení

Vzhledem k nutné realizaci EV v malém počtu žáků, neučí se dle koncepce rozšířené estetické výchovy celá třída, ale pouze skupiny vybraných žáků. V praxi to vypadá tak, že některé předměty všeobecného charakteru se učí děti dohromady, estetické předměty a s nimi i některé další předměty (např. 2h českého jazyka, 1h matematiky atd.) se učí zvlášť. Estetické předměty uměleckého charakteru vyučují činní umělci, jako jsou výtvarníci, hudebník, absolvent DAMU a tanečnick. Žáci mají k dispozici i výborné materiální zabezpečení. Hudební nástroje, na které se učí hrát, výtvarný ateliér, keramickou dílnu, loutková divadla, malou divadelní scénu a další zázemí. Své získané dovednosti mohou dále rozvíjet i v odpoledních volnočasových aktivitách. Při škole pracují dva taneční soubory, hudební skupina, dva keramické kroužky a kroužek společenských tanců, pěvecký a dramatický.

²⁴ ŠOTOLOVÁ, E. Vzdělávání Romů, Grada, Praha, 2001, ISBN 80-247-0277-0, str. 39

Aktivity v rámci rozšířené výuky EV

Kromě povinné výuky v dopoledních hodinách a nepovinné výuky v odpoledních hodinách škola pořádá různé akce, na kterých žáci mohou prezentovat své získané dovednosti a znalosti. Ve školním roce 2009/2010 to byla výstava výtvarných prací v komunitním centru Prádelna. Koncert u příležitosti vernisáže této výstavy a divadelní představení při příležitosti rozloučení s absolventy. Všechny akce ocenili nejen rodiče vystupujících dětí, ale i širší veřejnost.

2.2. Estetické třídy

2.2.1. Zpracování estetické výchovy ve školním vzdělávacím programu

Školní vzdělávací program „Dát šanci každému“ je v souladu s RVP. Dokument prošel kontrolou pracovníka VÚP v rámci projektu JPD3 při MČ Praha 5. ŠVP je rozšířen o koncepci rozšířené výuky estetické výchovy, tzn. programů dramatické výchovy, hudebního, výtvarného a tanečního oboru. Tyto předměty jsou zpracovány pro celý 1. stupeň a částečně i 2. stupeň. ŠVP prochází zkušebním obdobím a vyučující si zaznamenávají případné nedostatky nebo náměty na změny.

Variabilita programu je zřejmá při srovnání dotace předmětů běžných tříd a tříd s EV:

Učební plán 1. třídy

předmět	učební plán		vyučování	
	běžná	EV	spolu	zvlášť
Čj / liter.- dram	9	7+2(dram)	5	4(2+2)
M	4	4	3	1
Prv	2	2	2	0
Hv / Ho	1	2	1	1
Vv / Vo	1	1 2/3	0	1+1 2/3
Tv (Sport+Pohyb)	2	1+1	1	1+1
Pč / Pr	1	1/3	0	1

Týdenní časová dotace předmětů EV:

1. třída

Běžná – 20 hodin / Estetická – 21 hodin

(z toho 7 EV)

Na vysvědčení měli žáci ve výčtu předmětů:

EV - Výtvarný obor

EV – Literárně dramatický obor

EV – Pohybová výchova

EV – Hudební obor

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Dát šanci každému“ – rozšířená výuka estetické výchovy (EV)

Projektová činnost

Ve vyučovacím procesu se užívá forma projektového vyučování. Průřezová témata spojují všechny obory v jeden celek – estetickou výchovu. Také s ostatními předměty vytváří mezipředmětové vztahy (viz ŠVP „Průřezová témata“).

Účast na projektech rozsahu:

třídního (Skřítek v 1. třídě, Setkání se sněžným mužem ve 2. třídě)
školního (Rostliny kolem nás, Jarmark – Rozkvetlá škola, různá vystoupení...)

celopražského (Špalíček – konzervatoř Duncan centre – premiéra proběhla ve Sjezdovém paláci v Praze v 2. polovině června s obrovským úspěchem) = konfrontace s tvorbou žáků jiných, majoritních škol a ověření vlastních dovedností a schopností

Mimoškolní činnost

Žáci v estetických oborech pokračují i mimoškolních zájmových útvarech v rámci komunitního centra při ZŠ Grafická. V této oblasti se škole jedná o prohloubení vědomostí a dovedností dle individuálního zájmu. Některé zájmové útvary byly nově založeny právě v návaznosti na výuku EV.

Přehled zájmových útvarů navazujících na EV:

3 taneční skupiny

2 hudební skupiny

1 dramatický kroužek

3 keramické kroužky

2 výtvarné kroužky

1 pěvecký kroužek

2.2.2. Výsledky vzdělávání žáků

Pro zjišťování výsledků vzdělávání využívá vedení školy komerční testy SCIO. Tyto testy se zabývají obecními studijními předpoklady žáků, proto jsme jich začali využívat. Pomáhají nám vytipovat potencionální budoucí středoškoláky. Pro většinu našich žáků jsou však příliš náročné a vycházejí z nich velmi špatně, často s výstupem doporučení volby méně náročné praktické školy. Proto ještě pravidelně na konci roku všem ročníkům zadáváme srovnávací

písemné práce, které vypracovali předsedové předmětových komisí. Přínosem je pro školu i srovnání s Fakultní základní školou Praha 3, Havlíčkovo náměstí 10/300, která se svojí skladbou žactva (90% romských žáků) výrazně podobá naší škole. Jsou vypracovány srovnávací testy, které žákům obou škol byly zadány v květnu. Porovnávaly se výsledky nejen mezi školami, ale i mezi třídami běžnými a třídou s EV.

V pololetí školního roku 2008/2009 byla úroveň dosažených výsledků v matematice a českém jazyce porovnávána mezi těmito třídami v rámci školy Grafická písemnými pracemi. Mírně lepší výsledek v matematice byl zaznamenán u žáků běžné třídy. Je to způsobeno hlavně výběrem žáků (často umělecky nadaní lidé nemají vztah k matematice). V českém jazyce naopak s mírně lepším výsledkem byli žáci estetické třídy. Předpokládaný kladný vliv rozšířené výuky EV se dá očekávat až po delším období, půl školního roku je velmi malé období na změny. Zajímavé by však bylo srovnání v rámci výchov, např. komunikačních dovednostech. Zde se dá očekávat, že již v současné době výsledky žáků estetické třídy budou výrazně lepší.

Na konci školního roku 2008/2009

Výsledky srovnání se Základní školou Praha 3, Havlíčkovo náměstí dle testů z Čj a M

Předměty	Průměrný počet bodů		Srovnání
	ZŠ Grafická – tř. EV	FZŠ Havlíčkovo nám.– běžná tř.	
Český jazyk	45	37	ZŠ Grafická o cca 20%lepší
Matematika	28	26	ZŠ Grafická o cca 8%lepší

Výsledky srovnání běžné paralelní třídy a třídy EV dle testů z Čj a M v rámci školy

Předměty	Průměrná známka		Srovnání
	1.E	1.B	
Český jazyk	1,42	2,18	1.E cca o 19% lepší
Matematika	1,67	2,23	1.E cca o 14% lepší

Tyto výsledky jsou velmi uspokojivé, naznačují totiž, že zvolená koncepce rozšířené EV je nadějná. I když není výsledek nijak skvělý, přesto v rámci srovnávání třída s EV dopadla nejlépe. Vývoj k lepšímu je znát obzvlášť v předmětu Matematika. Ještě v pololetí třída s rozšířenou EV dosahovala výsledku mírně horšího.

2.2.3. Podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vzájemné vztahy

Je zřejmé, že žáci i rodiče zvýšili iniciativu a vztahy mezi školou, žáky a rodiči se výraznou měrou zkvalitnily, což má nesporný význam ve vzdělávání. Rodiče se více ptají, zjišťují, co se jejich dítěti daří, jak by mohli jemu samotnému více pomoci. Je to dáno zajisté tím, že obory v této výchově jsou blízké nejen dětem, ale i jejich rodičům. Jsou to předměty, ve kterých se vyznají, kterým rozumí a ve kterých mohou jejich děti snáze vyniknout.

„Jedním ze společensky objektivních způsobů, jakým mohou Romové dávat svoji národní hrdost najevo, jsou projevy romské kultury. Romskou kulturní tvorbu zastupuje především slovesný, hudební (písňový) a taneční folklór. Slovesnost shrnují Romové pod jediným názvem pohádky (paramisa). Jsou to buď dlouhé hrdinské příběhy, v nichž vítězí romský chlapec nad zlými draky, čarodějnicemi, králi apod., krátké humorné příběhy, dekameronové historky a vtipná velmi stručná přísloví, hádanky, škádlivé průpovědky. Všechny tyto prozaické útvary, které dodnes vyprávějí ve volném čase a před četnými posluchači, zpravidla však muži, mají zvláštní posluchačskou funkci: nejsou pouze zdrojem uchovávání vlastní identity, ale i určitým nástrojem obrany proti sociálně-dezintegračním procesům.“²⁵

O vylepšení klimatu školy a její kultury není pochyb, což ostatně bylo i součástí záměru celého projektu. Ve škole se hraje, zpívá, tančí a hraje divadlo. Zkvalitnilo se i prostředí školy.

²⁵ SUCHÁNEK, V. Romská kultura a tradice, Veřejná správa, roč. 13, č8, 2002, str.21

Rozšířená výuka estetické výchovy byla promyšlena vedením školy již před několika lety. Vzhledem k finanční náročnosti se zavedení rozšířené EV stále odkládalo. Teprve nabídka spolupráce s Envi A o.p.s. a jeho sponzorství, nyní program OPPA otevřela možnost realizace této koncepce. Přes počáteční nedůvěru hlavně ze strany rodičů se zvýšil zájem o tuto výuku a žáci v estetické třídě si velmi považují to, že byli do této skupiny zařazeni. Dle výsledků vyhodnocení dotazníků, žáci i rodiče v drtivé většině rozšířenou výuku estetické výchovy uvítali a zvýšil se zájem a motivace k učení. To je velmi pozitivní. Nejdůležitější však je, že i výsledky ve vzdělávání mají vzestupnou tendenci. Čas ukáže, zda je to stálý jev, nebo jen dočasný či dokonce náhodný. Škola v koncepci bude i nadále pokračovat.

3. ESTETICKÁ VÝCHOVA V PROJEKTECH

3.3. Celoroční projekt v 1. třídě

3.3.1. Kouzelný skřítek v první třídě

- CÍLE: *spolupráce v týmu* - spolupracuje s ostatními
- dokáže být nápomocen ostatním
- samostatnost při práci* - porozumí zadaným úkolům, dokáže je vysvětlit
- snaží se vyřešit problém sám
- rozvíjení osobnosti* - ilustruje své práce
- vyjádří své pocity jinak než slovně – hudebně, rytmicky, pohybem
- podílí se na vytváření hudebních i rytmických doprovodů, společném zpěvu a hře

- METODY:
- hra
 - dramatizace
 - sebehodnocení
 - hodnocení
 - plánování
 - prezentace
 - projekt

- ZDROJE:
- literatura
 - seminář dramatické výchovy
 - návštěva divadelního představení (Minor)

Kouzelný skřítek je propojovací prvek mezi všemi předměty. Žije ve třídě, prožívá s dětmi jejich radosti i strasti, na což může reagovat dopisem, který jim každý den, zanechá v nějaké kapsičce svého domečku. Prostřednictvím dopisů zadává žákům problémové úkoly k učivu (např. tančil na skřítků slavnosti mazurku a chce si ji s dětmi zatancovat také – *pohybová výchova*... a rád by, aby děti slavnost nakreslili – *výtvarná výchova*, byl na výletě okolo školy a ztratil se, chtěl by od dětí vysvětlit, jak vypadá okolí školy .. – *prvouka*, atd.) Občas se dětem ukáže (maňásek skřítko) a komunikuje s nimi prostřednictvím dospělého.

Formou projektu probíhaly Skřítků dny. (třeba 1x v měsíci nebo vícrát) Vztahuje se celé ke skřítkovi. Během skřítkůho dne by si děti měly zjistit a dozvědět se např. – kdo je to skřítek, kde žije, kde se objevuje v lidském světě, jak asi skřítek žije, jakou má rodinu, kde bydlí, co jí, co dělá, jak probíhá jeho den, vše lze porovnávat s životem dětí – v těchto námětech se propojí většinou všechny předměty.

Například v Čj zjistí, že se objevuje skřítek především v pohádkách – odvíjí se od toho definování znaků pohádky. Jak skřítek žije – *prvouka* – denní rytmus,apod.

Projekt skřítek vychází z velké fantazie dětí, kterou v tomto věku mají, těžko rozlišitelnou hranicí mezi skutečností a snem.

3.3.2. Výchovně vzdělávací cíle pro školní rok 2008-2009

„KOUZELNÝ SKŘÍTEK V PRVNÍ TŘÍDĚ“

	CÍL	METODY/ČINNOSTI	ZDROJE
TVORBA KVALITNÍHO SOCIÁLNÍHO PROSTŘEDÍ			
Žák umí:			
Cíl pro tento školní rok:	• vytvořit třídní pravidla	• třídění, spolupráce, komunikace	• projekty + běžná výuka
	• dodržovat vytvořená pravidla	• hodnocení textu	• projekty + běžná výuka
	• nést odpovědnost za své chování	• rozvoj samostatnosti	• projekty + běžná výuka, vystoupení
ZAVEDENÍ PORTFOLIA			
Žák umí:			
Cíl pro tento školní rok:	• vysvětlit pojem „portfolio“	• prezentace	• projekty
	• vkládat práce do portfolio a vést je	• práce na jednoduchém pracovním úkolu s volným výběrem nástroje, postupu a prac. materiálu	• projekty + běžná výuka
	• kriticky hodnotit své portfolio a navrhnout případná zlepšení	• sebehodnocení	• projekty + běžná výuka
SPOLUPRÁCE V TÝMU			
Žák umí:			
Cíl pro tento školní rok:	• spolupracovat na daném úkolu postupně se všemi spolužáky třídy	• spolupráce, komunikace	• projekty + běžná výuka
	• dokáže být nápomocen, vysvětlit ostatním postup	• práce na jednoduchém pracovním úkolu s volným výběrem nástroje, postupu a prac. materiálu	• projekty + běžná výuka

3.3.3. Projektové dny

PRVNÍ SKŘÍTČÍ DEN - celodenní projekt (4 vyučovací hodiny) 22.10.2008

ČAS	TÉMA	POZNÁMKA	METODY A FORMY PRÁCE	MATERIÁL, POMŮCKY	CÍL Žák dokáže:	PŘED- MĚTY
8,00 – 8, 15	<ul style="list-style-type: none"> Skřítci z výstavy 	Povídání o výstavě s připomenutím jednotlivých skřítků v Lexikonech. Proč se jmenují právě takto a ne jinak....	<ul style="list-style-type: none"> motivace v kruhu diskuse 	Knihy Lexikon ohrožených druhů strašidel 1. – 3. díl	<ul style="list-style-type: none"> aktivně naslouchat ostatním. 	ČJ
8,15 – 8,30	<ul style="list-style-type: none"> Jak se jmenuje náš skřítek? 		<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> nastříhané prázdné lístečky 	<ul style="list-style-type: none"> spolupracovat na vytváření jména pro skřítku. vymyslet jméno skřítkovi. 	ČJ,
8,30 – 8,45	<ul style="list-style-type: none"> Jméno pro skřítku 	Sloučení všech lístečků a demokratické vybrání jednoho jména. Vše se lepí na papír.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce v kruhu prezentace návrhů tvorba plakátu s návrhy 	<ul style="list-style-type: none"> velký papír na nalepení lepidlo 	<ul style="list-style-type: none"> respektovat názor druhých vysvětlit, proč se skřítek jmenuje právě takto. 	ČJ
8,50 – 9,10	<ul style="list-style-type: none"> Kdo to je skřítek a jak vypadá? 	Každá skupina má Lexikon a s pomocí dospělých vypisuje/ kreslí znaky do připraveného listu.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> přípravený list 	<ul style="list-style-type: none"> vyhledat s pomocí dospělého informace použít získané informace 	ČJ, VV
9,10 – 9,25	<ul style="list-style-type: none"> Co nosí skřítek na sobě, jak se obléká? Jak se obléká člověk? 	Žáci kreslí s využitím Lexikonů. Kreslí pouze části oděvů.	<ul style="list-style-type: none"> samostatná práce skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> kreslicí potřeby, papíry 	<ul style="list-style-type: none"> nakreslit získané informace 	ČJ, VV, PRV
9,25 – 9,35	<ul style="list-style-type: none"> tvorba výstupního plakátu 	Každá skupina nalepí na svůj papír nakreslené oděvy. Pokud chtějí něco někde napsat, dospělý je jim k dispozici.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> lepidlo 	<ul style="list-style-type: none"> vytvořit výstupní plakát prezentovat plakát 	
10,05 – 10,50	<ul style="list-style-type: none"> Jak skřítek bydlí? Skřítčí dům 	PRÁCE NA ŠKOLNÍ ZAHRADE. Žáci postaví domeček z přírodních materiálů pro skřítku, který si ihned po postavení domeček vyzkouší.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> přírodniny loutka skřítku 	<ul style="list-style-type: none"> postavit domeček pro skřítku společně s ostatními využít prostorovou představivost 	VV, M
11,00 – 11, 30		Žáci nakreslí skřítčí dům.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> papíry velikosti A2 	<ul style="list-style-type: none"> spolupracovat s ostatními při kresbě 	VV
11,30 – 11,45	<ul style="list-style-type: none"> prezentace hodnocení zakončení 		<ul style="list-style-type: none"> pezentace komunitní kruh - reflexe, sebereflexe 		<ul style="list-style-type: none"> zhodnotit svou práci řici, co se mu za celý den nelíbilo a líbilo 	ČJ

První skřítčí den probíhal ve třídě i na školní zahradě. Účastnila se jej celá třída, tzn, žáci z estetické skupiny i žáci z běžné skupiny. Projektový den navazoval na výlet (Výstava skřítků paní Klimtové), který byl hned v prvním školním týdnu. Měl žáky namotivovat a naladit na celý školní rok. Velkým přínosem bylo bližší seznámení dětí se sebou samými a se mnou, jako třídní učitelkou a také to, že jsem viděla žáky v jiných, než školních situacích.

Žáci pracovali ve skupinkách, což jim trochu činilo obtíže, na takovýto způsob práce nebyli zvyklí. Především potřebovali zpočátku navést na zpracování stanoveného úkolu.

Při práci v kruhu pracovali bez obtíží a s nadšením. Myslím, že to bylo velkou měrou dáno tím, že s nimi pracovala učitelka dramatické výchovy, která diskusi a třídění vedla. Těmto dovednostem se však žáci postupně naučí zvládnout je zcela určitě sami.

S vyhledáváním informací v knihách nebyl příliš velký problém, přestože prvňáci ve velké většině neuměli číst. Jednotlivcům i skupinkám byla na čtení k dispozici nejen třídní učitelka, učitelka na DV, ale i romská asistentka. Hledání v knížkách, prohlížení obrázků se setkalo s velkým úspěchem. Překvapivě však dětem činilo obtíže vytvořit v přírodě (na školní zahradě) domeček pro skřítka, málokterá skupinka pracovala zcela samostatně, bez rady dospělého. To pro mě bylo velkým překvapením, myslela jsem, že právě tato část bude pro děti nejjednodušší a nejpřirozenější.

Kresba a malba je pro žáky velmi motivující, do práce ve skupině se zapojili všichni, většinou se bez problému také při práci domlouvali na konečném výsledku tvoření.

**SKŘÍTEK TANCUJE COUNTRY- celodenní projekt
aneb Pojd'me spolu dokola do kola**

ČAS	TÉMA	POZNÁMKA	METODY A FORMY PRÁCE	MATERIÁL, POMŮCKY	CÍL Žák dokáže:	PŘED- MĚTY
8,00 – 8,10	<ul style="list-style-type: none"> Co je to country tanec, odkud pochází 		<ul style="list-style-type: none"> motivace v kruhu diskuse 		<ul style="list-style-type: none"> aktivně naslouchat ostatním. 	ČJ
8,10 – 8,20	<ul style="list-style-type: none"> Jak se tančí country 		<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> video ukázky tance tabule 	<ul style="list-style-type: none"> sledovat dokument a všimnout si detailů 	ČJ, Pohybová výchova
8,20 – 8,45	<ul style="list-style-type: none"> Tvorba informačního panelu 	Znaky tance se píšou na papír. Doplněno kresbou.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce v kruhu prezentace návrhů tvorba plakátu s návrhy 	<ul style="list-style-type: none"> velký papír na nalepení lepidlo knihy 	<ul style="list-style-type: none"> respektovat názor druhých 	ČJ, Pohybová výchova
8,50 – 9,35	<ul style="list-style-type: none"> Zuzana 	Výuka kolového tance.		<ul style="list-style-type: none"> Přehrávač Cd s hudbou 	<ul style="list-style-type: none"> Zatančit daný tanec Orientovat se v prostoru 	Pohybová výchova, PRV, TV, M
10,05 – 10,50	<ul style="list-style-type: none"> 	Výuka řadové tance		<ul style="list-style-type: none"> Přehrávač Cd s hudbou 	<ul style="list-style-type: none"> Zatančit daný tanec Orientovat se v prostoru 	Pohybová výchova, PRV, TV, M
11,00 – 11,25	<ul style="list-style-type: none"> Prezentace informací o country tancích a 	Představení plakátů žákům ostatních ročníků.	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce samostatná práce 		<ul style="list-style-type: none"> prezentovat získané informace 	ČJ, DV
11,25 – 11,45	<ul style="list-style-type: none"> Ukázka country tanců 	Představení tanců žákům ostatních ročníků.	<ul style="list-style-type: none"> prezentace komunitní kruh - reflexe, sebereflexe 		<ul style="list-style-type: none"> Zatančit daný tanec Orientovat se v prostoru Prezentovat získané dovednosti 	Pohybová výchova, PRV, TV, M

Skřítek zanechal žákům dopis, ve kterém popisoval, že viděl krásné tance, které se mu moc líbily. Dopis obsahoval i ukázkou tanců na fotografiích a DVD s nahrávkou tanců.

Žáci živě diskutovali o tom, co by to mohlo být za tanec, někteří již takové tance viděli. Nebyl tedy problém zjistit, že jsou to country tance. Formou diskuse a vyhledávání informací v knihách – za pomoci dospělých (asistentka, učitelka pohybové výchovy, dramatické výchovy a třídní učitelka) děti zjistily potřebné informace a samostatně vytvářely informační plakáty pro ostatní žáky.

Tanec probíhal ve velké tělocvičně, děti si přinesly z domu oblečení, část oblečení měly k dispozici ze školy. Tančily s velkým nadšením a nasazením. Výuky se účastnili žáci estetické i běžné výukové skupiny.

Projektových skřítků dnů bylo 12, toto byla ukáзка dvou z nich.

3.4. Celoroční projekt ve druhé třídě

3.4.1. Sněžný muž ve druhé třídě

CÍLE: *spolupráce v týmu*

- spolupracuje s ostatními
- dokáže být nápomocen ostatním
- rozdělí práci ve skupině, dodržuje role ve skupině

-

samostatnost při práci - rozumí zadaným úkolům, dokáže je vysvětlit

- řeší zadaný problém sám
- vyhledá si informace v informačních zdrojích (knihy, internet, encyklopedie)
- pracuje samostatně a efektivně

rozvíjení osobnosti

- ilustruje své práce
- vyjádří své pocity jinak než slovně – hudebně, rytmicky, pohybem
- podílí se na vytváření hudebních i rytmických doprovodů, společném zpěvu a hře
- dokáže se sebehodnotit
- zvládne obhájit svůj způsob práce

METODY:

- hra
- dramatizace
- sebehodnocení
- hodnocení

- plánování
- prezentace
- projekt

ZDROJE:

- literatura
- vzdělávací kurzy

Sněžný muž je propojovací prvek mezi všemi předměty. S dětmi hraje vlastně takovou hru na schovávanou. Zpočátku pátrají, kdo je, mají jen několik indicií, na jejichž základě pomocí knih a informací z internetu zjistí vše potřebné.

Prostřednictvím úkolů zadává žákům problémové úlohy, které vycházejí z již probraného učiva, případně tvoří přípravnou půdu pro nově probíranou látku.

Formou projektu probíhají dny se sněžným mužem. (třeba 1x v měsíci nebo vícekrát)

3.4.2. Výchovně vzdělávací cíle pro školní rok 2009-2010

„SNĚŽNÝ MUŽ VE DRUHÉ TŘÍDĚ“

	CÍL	METODY/ČINNOSTI	ZDROJE
TVORBA KVALITNÍHO SOCIÁLNÍHO PROSTŘEDÍ			
Žák umí:			
Cíl pro tento školní rok:	• vytvořit třídní pravidla a dodržovat je	• třídění, spolupráce, komunikace	• projekty + běžná výuka
	• respektovat individualitu ostatních žáků ve třídě	• komunikace	• projekty + běžná výuka
	• nést odpovědnost za své chování a vyvozovat z něj důsledky	• rozvoj samostatnosti	• projekty + běžná výuka, vystoupení
ZAVEDENÍ PORTFOLIA			
Žák umí:			
Cíl pro tento školní rok:	• samostatně vést portfolio	• práce na jednoduchém pracovním úkolu s volným výběrem nástroje, postupu a prac. materiálu	• projekty
	• obhájit vybrané práce	• sebehodnocení	• projekty + běžná výuka
	• kriticky hodnotit své portfolio a navrhnout případná zlepšení	• sebehodnocení • prezentace	• projekty + běžná výuka
SPOLUPRÁCE V TÝMU			
Žák umí:			
Cíl pro tento školní rok:	• spolupracovat na daném úkolu s ostatními • navrhnout řešení	• spolupráce, komunikace	• projekty + běžná výuka
	• dokáže být nápomocen • vysvětlit ostatním postup • organizovat práci ve skupině, je-li třeba	• práce na jednoduchém pracovním úkolu s volným výběrem nástroje, postupu a prac. materiálu	• projekty + běžná výuka

3.4.3. Projektové dny

PRVNÍ setkání s ??? – celodenní projekt

ČAS	TÉMA	POZNÁMKA	METODY A FORMY PRÁCE	MATERIÁL, POMŮCKY	CÍL Žák dokáže:	PŘED- MĚTY
8,00 – 8, 15	<ul style="list-style-type: none"> Záhadná krabice 	...odkud se krabice vzala, co je v ní?,	<ul style="list-style-type: none"> motivace v kruhu diskuse 	krabice s tajným dopisem, zubem, vlasy a otiskem nohy sněžného muže	<ul style="list-style-type: none"> aktivně naslouchat ostatním. 	ČJ
8,15 – 8,30	<ul style="list-style-type: none"> Luštění dopisu 	Dopis je psán tajným písmem, klíč k rozluštění písma	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> klíč k šifře 	<ul style="list-style-type: none"> spolupracovat na luštění dopisu přispět svým nápadem 	ČJ,
8,30 – 8,45	<ul style="list-style-type: none"> Co je napsáno v dopise? 		<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce v kruhu prezentace návrhů 	<ul style="list-style-type: none"> velký papír na nalepení lepidlo 	<ul style="list-style-type: none"> respektovat názor druhých 	ČJ
8,50 – 9,10	<ul style="list-style-type: none"> Kdo to asi může být? 	Hledání tvora na základě popisu v dopise	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> připravený informační list 	<ul style="list-style-type: none"> vyhledat s pomocí dospělého informace použít získané informace 	ČJ, PRV
9,10 – 9,35	<ul style="list-style-type: none"> Indicie v krabici 	Prohlížení zubu, vlasů a velikost i otisku nohy. Hledání informací.	<ul style="list-style-type: none"> samostatná práce skupinová práce 	<ul style="list-style-type: none"> encyklopedie 	<ul style="list-style-type: none"> aktivně naslouchat ostatním. respektovat názor druhých 	ČJ, VV, PRV
	<ul style="list-style-type: none"> 		<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> 		
10,05 – 11,30	<ul style="list-style-type: none"> Otisk mé nohy 	Otištění vlastního chodidla, změření své nohy, změření nohy sněžného muže a porovnání - rozdíl	<ul style="list-style-type: none"> skupinová práce samostatná práce 	<ul style="list-style-type: none"> velký papír tempery, štětce měřidlo 	<ul style="list-style-type: none"> vytvořit výstupní plakát prezentovat plakát 	VV. M
11,00 – 11, 30			<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> 	
11,30 – 11,45	<ul style="list-style-type: none"> prezentace hodnocení zakončení 		<ul style="list-style-type: none"> prezentace komunitní kruh - reflexe, sebereflexe 		<ul style="list-style-type: none"> zhodnotit svou práci říci, co se mu za celý den nelíbilo a líbilo 	ČJ

První setkání s ??? probíhalo ve třídě. Účastnila se jej celá třída, tzn., žáci z estetické skupiny i žáci z běžné třídy.

Žáci pracovali ve skupinkách i samostatně. Na tuto práci jsou zvyklí z již předešlého ročníku. Zpracování úkolu již zvládali bez problému a bez výrazné pomoci.

S vyhledáváním informací v knihách nebyl příliš velký problém, již z loňského ročníku byli žáci na tento způsob práce zvyklí.

Kresba a malba je pro žáky velmi motivující, do práce ve skupině se zapojili všichni, většinou se bez problému také při práci domlouvali na konečném výsledku tvoření.

Projektových dnů se sněžným mužem bylo 10, toto byla ukázka jednoho z nich.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. CÍLE VÝZKUMU

Cílem mé praktické části je zjistit, zda estetická výchova působí na romské žáky tak, aby měli zájem o vzdělání a jeho další rozvoj. Většina romských žáků totiž přistupuje díky návykům v rodině ke vzdělání příliš přímočaře a bez dlouhodobé perspektivy.

„Škola znamená soutěž a školní děti se navíc i samy stále v něčem předhánějí, měří síly a dobývají si tak své nové sebevědomí, svou novou identitu. A zdaleka se to netýká jenom učení a případných školních úspěchů – daleko větší roli hraje v tomto věku tělesná zdatnost, obratnost a nejrůznější dovednosti, které patří k dětskému věku a ve kterých děti spontánně soutěží.“²⁶

Většina romských dětí má velké nadání pro hudbu a tanec, některé děti vynikají i ve výtvarné nebo dramatické výchově. Tyto aktivity je většinou velmi baví a rodinou jsou podporované, protože v nich rodiče vidí větší smysl než v běžných výukových předmětech. Což je dáno i historicky, Romové měli i v dávných dobách jako prioritu tanec a zpěv. Děti samotné vnímají výuku estetických předmětů jako zábavu a odlehčení školního dne. Nemusí se totiž převážně na tyto předměty připravovat, ani se nic doma složitě učit.

Žáci, kteří se ve škole snažili a uspokojivě pracovali v českém jazyce, matematice a prvouce byli přeřazeni po prvních dvou měsících školní docházky do estetické skupiny. Byli seznámeni s tím, že pokud by se jejich prospěch ve výše uvedených předmětech zhoršil, nebo by měli kázeňské problémy, budou z této skupiny přeřazeni do skupiny běžné a na jejich místo bude zařazen další žák, který splní kriteria pro přestup.

Do výzkumu byli zahrnuti 3 žáci z estetické skupiny, z toho dvě dívky a jeden chlapec, a 3 žáci ze skupiny běžné, z toho dva

²⁶ MATĚJČEK, Z., POKORNÁ, M. Radosti a strasti, H+H, Jinočany 1998, ISBN 80-86022-21-8, str. 85

chlapci a jedna dívka. Výzkum byl prováděn během dvou let.
Výsledky výzkumu jsou uvedeny v diskusi a příložených přílohách.

5. STANOVENÍ HYPOTÉZ

Hypotéza 1:

Předpokládám, že u dítěte, které bude zařazeno do estetické skupiny žáků, se rozvinou jeho schopnosti a vloh.

Hypotéza 2:

Předpokládám, že žáci, motivovaní estetickými prvky výuky, budou mít větší zájem o výuku ostatních předmětů.

Hypotéza 3:

Předpokládám, že u žáků, kteří pracují v estetické skupině, se estetické cítění projeví i ve školních pracích.

6. KAZUISTIKY

Některé případové studie nemohly být provedeny dopodrobna z více důvodů. Některé materiály byly příliš důvěrné a neměla jsem k nim přístup. U dětí, které jsou ze spořádaných rodin, jsem se musela spolehnout na informace získané přímo od dítěte nebo od rodičů. Někteří rodiče nebyli příliš ochotni sdělovat mi, pro ně příliš osobní údaje a informace.

6.1. Kazuistika 1

Nikola, narozena 20. 12. 2001 v úplné rodině.

Osobní anamnéza

Nikola navštěvovala přípravnou třídu v naší základní škole. Působila jako šikovná, ráda se učila básničky, kreslila, rozeznala geometrické tvary i písmena. V průběhu 1. třídy pracovala s nadšením a radostí. Plnila zadané úkoly, aktivně se zapojovala do veškerého dění ve třídě. Proto byla po dvou měsících v první třídě při výběru dětí do estetické skupiny přeřazena do skupiny dětí s rozšířenou výukou estetických předmětů.

Rodinná anamnéza

Matka nepracuje, je v domácnosti.

Otec je zaměstnán, v současné době pracuje jako taxikář.

Nikola má straší sestru Nelu, která chodí do 9. třídy naší základní školy.

Byt, ve kterém bydlí, obývá rodina sama.

Rodiče se dívce věnují, spolupráce s rodinou je na dobré úrovni.

O školní výsledky projevují zájem.

Do školy je Nikola vždy připravena.

Školní pomůcky má v pořádku.

Školní anamnéza

V současné době je ve 3. ročníku základní školy.

V kolektivu je oblíbená, projevuje se velmi kamarádsky.

Při práci je schopná se soustředit a pracovat dle zadání.

Celkový prospěch je výborný.

Český jazyk

Mluvený projev je v pořádku. Píše úhledně, čte plynule a srozumitelně.

Mluvnici v současném ročníku i ročnicích předešlých zvládá bez problémů.

Matematika

Sčítá i odčítá bez problémů v oboru do 1000.

S geometrií nemá potíže.

Malé problémy v matematice se objevily ve druhém ročníku z důvodu časté nemoci. Problémy působí slovní úlohy.

Prvouka

Výborně se orientuje v předepsaném učivu.

Hudební obor

Zpívá čistě, dodržuje délku tónů a rytmus, výborně hraje na flétnu.

Literárně dramatický obor

Bez problémů improvizuje, správně užívá svého hlasu v herních situacích.

Výtvarný obor

Pracuje samostatně a s fantazií.

Pohybová výchova

Dokáže udržet správné tempo podle hudebních předloh a tancuje s lehkostí.

Doporučení

Nadále pokračovat v motivačních prvcích estetické výchovy, které jsou pro Nikolu natolik silné, že i když je nemocná, dožaduje se docházky do školy.

Vývoj psaní a čtení během školní docházky

Na začátku 1. třídy Nikola pracovala s chutí, uvolňovací cviky zvládala dobře, psala čistě a slabě, na tužku netlačila. Úchop psacího náčiní byl v pořádku. Psaný projev působil úhledně.

Některá písmena na začátku školní docházky již znala, ostatní se bez problémů naučila. Její čtení bylo od počátku plynulé, s postupným přibýváním písmen a slov nabývala na jistotě. Čte plynule, se správnou intonací.

Celkový vztah ke školní výuce

Nikola chodí do školy velmi ráda, s přeřazením do estetické skupiny se její zájem o výuku ještě prohloubil. S nadšením vyhledává nové poznatky.

6.2. Kazuistika 2

Václav, narozen 21. 1. 2002 v úplné rodině, ale otec zemřel na infarkt, když byly Vašíkovi 3 roky.

Osobní anamnéza

Vašík navštěvoval přípravnou třídu v naší základní škole. Působil jako šikovný, zvědavý, s nadáním na hudební výchovu. V průběhu 1. třídy pracoval s radostí a pečlivostí. Po dvou měsících v první třídě při výběru dětí do estetické skupiny byl přeřazen do skupiny dětí s rozšířenou výukou estetických předmětů.

Rodinná anamnéza

Matka je zaměstnána, pracuje v administrativě.

Smrt manžela nesla velmi těžce, velkou oporou v této situaci jí byl její tchán.

Vašík má dvě starší sestry, Emilii, která chodí do 9. třídy naší základní školy a Nikolu, která navštěvuje střední školu.

Byt, ve kterém bydlí, obývá rodina sama.

V bytě nad nimi bydlí prarodiče z otcovy strany. Dědeček byl Vašíkovým velkým vzorem, vedl Vašíka k hudbě. Babička je invalidní.

Spolupráce s rodinou je na dobré úrovni.

O školní výsledky projevují zájem.

Do školy byl Vašík během prvního ročníku vždy připraven, během druhého ročníku se situace zhoršila. Matka si našla přítele a na své děti neměla během této doby čas. O Vašíka se v této době starali spíše sestry a dědeček.

Školní anamnéza

V současné době je ve 3. ročníku základní školy.

V kolektivu je oblíbený, projevuje se velmi kamarádsky.

V prvním ročníku pracoval pilně, s chutí a velmi se snažil. Na počátku druhého ročníku se výrazně zhoršil v chování i učebních výsledcích. Pracoval nesoustředěně, do školy chodil nepřipraven, bez domácích úkolů i pomůcek.

Celkový prospěch je průměrný.

Český jazyk

Mluvený projev je v pořádku. Chybuje v gramatice. V psaném projevu se snaží psát úhledně.

Matematika

Sčítá i odčítá s problémy.

S geometrií nemá potíže.

Prvouka

Orientuje se v předepsaném učivu.

Hudební obor

Zpívá čistě, dodržuje délku tónů a rytmus, výborně hraje na flétnu a housle.

Literárně dramatický obor

Bez problémů improvizuje, správně užívá svého hlasu v herních situacích.

Výtvarný obor

Pracuje samostatně a s fantazií.

Pohybová výchova

Dokáže udržet správné tempo podle hudebních předloh a tancuje s lehkostí.

Doporučení

Nadále pokračovat v motivačních prvcích estetických předmětů, které mu pomáhají ke zlepšení výsledků v ostatních předmětech.

Vývoj psaní a čtení během školní docházky

Na začátku 1. třídy Vašík pracoval s chutí a nadšením, uvolňovací cviky zvládal dobře, na tužku však tlačil a úchop byl křečovitý. Pravidelným procvičováním se úchop zlepšil.

Čtení nebylo na začátku plynulé, s postupným přibýváním písmen a slov nabýval na jistotě. Ve druhé třídě se díky rodinné situaci celkově zhoršil. V současnosti je velmi motivován estetickými předměty a mezery ve výuce se snaží dohnat.

Celkový vztah ke školní výuce

Vašek chodí do školy velmi rád, v estetické skupině může využít své zkušenosti a dovednosti s hrou na housle.

6.3. Kazustika 3

Marie, narozena 10.7. 2001 v úplné rodině.

Osobní anamnéza

Mája navštěvovala přípravnou třídu v naší základní škole. V počátcích docházky trpěla obtížemi žaludku a obavou ze školního prostředí, ale přesto docházela pravidelně. Jevila se jako šikovná, kamarádká a přemýšlivá. Ráda se učila básničky, kreslila, rozeznala geometrické tvary, číslice i písmena, vyprávěla pohádky. V průběhu 1. třídy pracovala s nadšením a radostí. Plnila zadané

úkoly, aktivně se zapojovala do veškerého dění ve třídě. Proto byla přeřazena do skupiny dětí s rozšířenou výukou estetických předmětů.

Rodinná anamnéza

Matka pracuje jako uklízečka.

Otec pracuje jako taxikář.

Mája má straší sestru Sáru, která je adoptovaná a chodí do 5. třídy naší základní školy.

Byt, ve kterém bydlí, obývá rodina sama.

Rodiče se dívce věnují, spolupráce s rodinou je na dobré úrovni.

O školní výsledky projevují velký zájem.

Do školy je Mája vždy připravena.

Školní pomůcky má v pořádku.

Školní anamnéza

V současné době je ve 3. ročníku základní školy.

V kolektivu je oblíbená, projevuje se velmi kamarádsky.

Při práci je schopná se soustředit a pracovat dle zadání.

Celkový prospěch je výborný.

Český jazyk

Mluvený projev je v pořádku. Píše úhledně, čte plynule a srozumitelně.

Mluvnici v současném ročníku i ročnicích předešlých zvládá bez problémů.

Matematika

Sčítá i odčítá bez problémů v oboru do 1000.

S geometrií nemá potíže.

Prvouka

Výborně se orientuje v předepsaném učivu.

Hudební obor

Zpívá čistě, dodržuje délku tónů a rytmus, výborně hraje na flétnu.

Literárně dramatický obor

Bez problémů improvizuje, správně užívá svého hlasu v herních situacích.

Výtvarný obor

Pracuje samostatně a s fantazií.

Pohybová výchova

Dokáže udržet správné tempo podle hudebních předloh a tancuje s lehkostí.

Doporučení

Nadále pokračovat v motivačních prvcích estetické výchovy.

Vývoj psaní a čtení během školní docházky

Na začátku 1. třídy Mája pracovala s chutí, i když se velmi obávala neúspěchu. Uvolňovací cviky zvládala dobře, psala čistě a slabě, na tužku netlačila. Úchop psacího náčiní byl v pořádku. Psaný projev působil úhledně.

Při nástupu do první třídy už Mája uměla číst. Její čtení bylo od počátku plynulé. Čte plynule, se správnou intonací.

Celkový vztah ke školní výuce

Mája chodí do školy velmi ráda, s přeřazením do estetické skupiny stouplo její sebevědomí. Nebojí se již neopodstatněného neúspěchu, ráda pomáhá ostatním spolužákům při výuce.

6.4. Kazusitika 4

Marek, narozen 14.2. 2001 v úplné rodině.

Osobní anamnéza

Ve dvou letech se stal Markovi úraz, převrátil na sebe hrnec s vařící vodou a popálil se na krku, rukou, části zad a noze. Trvalé následky na kůži jsou patrné i přes několik plastických operací.

Navštěvoval přípravnou třídu v naší základní škole. Působil vesele, kamarádsky a mile. Jeho docházka však byla nepravidelná z důvodu zdravotních.

Rodinná anamnéza

Matka pracuje jako uklízečka.

Otec je pracovník hlídací služby.

Marek má mladší sestru Nathálii, v současné době chodí do 1. třídy naší školy.

Rodina se přistěhovala do Čech ze Slovenska před pěti lety. Doma mluví stále slovensky.

Byt, ve kterém bydlí, obývá rodina společně se strýcem matky.

Spolupráce s rodinou je na dobré úrovni.

Školní anamnéza

V současné době je ve 3. ročníku základní školy.

V kolektivu je oblíbený, projevuje se velmi kamarádsky.

Má logopedické problémy – patlavost.

Při práci není schopen se dlouhodobě soustředit. Předepsané učivo většinou nezvládá.

Od pololetí druhého ročníku s ním začala matka doma více pracovat, docházel do doučovacího kroužku a měl domácí doučování. Prospěch se mírně zlepšil. Ve třetím ročníku již objem učiva nezvládá, rodiče už chlapci nedokáží pomoci a ročník bude muset zřejmě opakovat.

Celkový prospěch je podprůměrný.

Český jazyk

Mluvený projev není v pořádku, preferuje slovenská slova před českými. Je si nejistý tvary písmen. Během prvního ročníku výrazně selhávala sluchová analýza a syntéza. Četl po slabikách. V pololetí druhého ročníku mu byla udělena nedostatečná z Čj.

Matematika

Pod číslem si nedovede představit množství, počítá s obtížemi.

Má problém rozeznat geometrické tvary.

Prvouka

Předepsané učivo ovládá s mezerami, má krátkodobou paměť, hodně věcí zapomene. Nezná barvy.

Doporučení

Marek potřebuje individuální přístup. Nejlepší by byla práce s asistentem. Pokud by nenastaly výrazné změny, opakování ročníku, případně přeřazení do praktické školy.

Vývoj psaní a čtení během školní docházky

Na začátku 1. třídy Marek pracoval s chutí, ale uvolňovací cviky příliš nezvládal, má do dnešní doby problémy s jemnou motorikou. Nesprávný úchop s přehozeným prstem, silně tlačí na tužku. Psaný projev nepůsobí úhledně, často i Marek má problémy po sobě psaný text přečíst. Některá písmena stále nezná a nepamatuje si abecedu. Tvary písmen si nevybaví a neumí je spojit.

Díky neznalosti a špatnému rozlišení písmen nezvládá příliš dobře čtení.

Celkový vztah ke školní výuce

Marek chodí do školy rád. Při správné motivaci se velmi snaží, aktivně se zapojuje do veškeré činnosti. Přes jeho velkou snahu nezvládá vše, tak jak by měl. Baví ho pracovat v literárně dramatické výchově, což měl možnost si vyzkoušet, ale jeho školní výsledky neodpovídají kritériím pro přestup do estetické skupiny.

6.5. Kazuistika 5

Nathalie, narozena 28.10. 2000 v neúplné rodině.

Osobní anamnéza

Nathalka navštěvovala přípravnou třídu v naší základní škole. Byl navrhován odklad školní docházky, matka jej však odmítla. Obtíže se zvládáním učiva se projevíly již v 1. ročníku. Pracovala

v pomalejším tempu, byla nejistá, měla potíže s názorem v matematice a výrazná byla i nezralost sluchové percepce v kombinaci s oslabením paměťové složky. Její sebevědomí nebylo příliš velké. Během druhé třídy se problémy s učivem prohloubily, proto druhý ročník opakovala. Děti ji v nové třídě přijaly velmi hezky.

Rodinná anamnéza

Matka nepracuje, je v domácnosti.

Otec je zaměstnán, v současné době pracuje jako řidič.

Matka žije s dětmi sama v bytě, biologický otec má jinou rodinu. Nathalie k němu dochází pravidelně o víkendech, s jeho rodinou dobře vychází.

Nathalie má 3 starší bratry. Lukáše, chodí na střední školu, Jiřího, chodí na střední školu a Jakuba, který chodí do 8. třídy naší základní školy.

Spolupráce s rodinou je na dobré úrovni.

O školní výsledky projevují zájem.

Do školy je Nathalie vždy připravena.

Školní pomůcky má v pořádku.

Školní anamnéza

V současné době je ve 3. ročníku základní školy.

V kolektivu je oblíbená, projevuje se velmi kamarádsky.

Celkový prospěch je průměrný.

Český jazyk

Mluvený projev je v pořádku. Píše úhledně, čte plynule, ale pomalu. Občasné chyby se objevují v gramatice.

Matematika

Sčítá i odčítá s obtížemi, s přechodem desítky má stále velký problém.

S geometrií nemá potíže.

Násobilku ovládá do 5 bez chyb, s vyššími čísly už má potíže.

Prvouka

Výborně se orientuje v předepsaném učivu.

Doporučení

Pozitivní motivace ve výuce a klidný individuální přístup učitelky.

Vývoj psaní a čtení během školní docházky

Na začátku 1. třídy Nathalka pracovala s chutí, ale díky diagnostikované dysgrafii, dyslexii a sníženému nadání se jí práce nedařila, tak jak si představovala a snaha ji opustila. Psaní nebylo příliš úhledné, ale čitelné.

Čte s mírnými obtížemi, občas se objeví přesmyky písmen. Nečte plynule.

Celkový vztah ke školní výuce

Nathalka chodí do školy s chutí. Laskavý a klidný přístup ve výuce ji pomohl překonat neúspěchy v učivu a tím stoupl i její sebevědomí. Uvažuje se o přeřazení do estetické skupiny.

6.6. Kazuistika 6

David, narozen 13. 9. 2001 v úplné rodině.

Osobní anamnéza

David je v péči psychiatrie, má diagnostikovanou hyperaktivitu, často je v chování ke spolužákům agresivní. Na zklidnění užíval lék Risperdal, ale ten byl bez účinku, nový lék Chloprothixen již účinkoval. Z vyšetření v PPP vyplynulo, že by měl David pracovat ve škole s asistentkou, samostatnou práci nezvládá. Velmi jej baví kreslit a na tuto činnost je velmi nadaný.

Rodinná anamnéza

Matka pracuje jako uklízečka.

Otec je nezaměstnaný a je alkoholik.

David má dvě starší sestry. Alžbětu, které je 17 let. V 15 letech se stala matkou dcery Anety, poručníkem Anety je matka Davida, otec Anety je drogově závislý. Kristýnu, které je 13 let a chodí do 6. třídy naší školy. Opakuje ročník, má problémy s drogami, kouřením a záškoláctvím.

Rodina bydlí společně a často se stěhuje.

Rodina je pod soudním dohledem. Otec Davida páchá domácí násilí nejen na své ženě, ale i na dětech. K rodině se vrací zpravidla pod vlivem alkoholu. Matka domácí situaci nezvládá, nechá sebou manipulovat a druh bije jí i děti. Odebírá jí i veškeré finanční prostředky, které používá na hru v herních automatech. Situace se vyhrotila, když David, který se objevil ve škole plný modřin, důvěrně sdělil, že ho otec opět zbil a zlomil o něj násadu od koštěte. Otec je po nějakém čase vždy policií zadržen, rodina se bez něj přestěhuje do nového bytu a do doby, než matka své obvinění stáhne a druh je znovu najde, je v rodině klid.

Školní anamnéza

V současné době je ve 3. ročníku speciální školy.

V naší základní škole byl v 1. a 2. ročníku, pracoval s asistentkou. Celkový prospěch byl podprůměrný. Po dohodě s matkou a doporučení PPP byl přeřazen do speciální školy, kde je úspěšnější.

Český jazyk

Mluvený projev je s občasným používáním slovenských slov, česká slova komolí. Gramatiku nezvládá.

Matematika

Sčítá i odčítá pouze s názorem.

Doporučení

Rozvíjet výtvarné nadání, které David má a práce jej velmi baví.

Vývoj psaní a čtení během školní docházky

Na začátku 1. třídy David neuměl samostatně pracovat, potřeboval mít trvalý dohled asistenta nebo učitele, uvolňovací cviky zvládal s velkými obtížemi. Úchop psacího náčiní byl křečovitý, tlačil na tužku. Psaný projev byl nečitelný a byl schopen pouze opisu. Obkresloval slova, která nepřečetl.

Sluchovou syntézu nechápal, proto nebyl schopen číst.

Celkový vztah ke školní výuce

David byl ve škole rád, měl v ní pocit bezpečí a určitého řádu. I přes výrazně oslabenou paměťovou složku a potřeby ujištění a opakovaného dovysvětlování práce, pracoval s chutí. Přestože byl velmi výtvarně nadán, nebylo v jeho silách učivo zvládnout a zlepšit se, takže přeřazení do estetické skupiny nebylo možné.

7. DISKUSE

7.1. Kritéria pro přestup žáka z běžné do estetické skupiny

Učební výsledky v českém jazyce, matematice a prvouce musí odpovídat hodnocení výborně nebo chvalitebně. V případě hodnocení dobře musí být patrná tendence zlepšení. Obory vyučované v estetické skupině by žáka měly zajímat a měl by se v nich aktivně projevovat. Pokud je žák nadán například pohybově a hudebně, zůstává v estetické skupině, kde se rozvíjí i po stránce výtvarné a literárně dramatické.

Pokud se žák estetické skupiny zhorší v českém jazyce, matematice nebo prvouce, je ústně upozorněn na zhoršení – tato skutečnost je sdělena i rodičům a je seznámen s tím, že v případě stávajícího prospěchu, který nebude vykazovat známky zlepšení bude přeřazen do běžné skupiny.

Obě skupiny jsou prostupné.

7.2. Srovnání žáků z estetické a běžné skupiny

Žáci estetické skupiny pracují ve výtvarném, hudebním, pohybovém a literárně-dramatickém oboru odděleně od běžné skupiny. Obě skupiny se potkávají při společných projektech a při vystoupeních. Na všech žácích běžné i estetické skupiny je patrné, že je dané obory zajímají. Jsou pro ně velkou motivací.

„Pokud chce učitel motivovat romského žáka bez znalosti jeho sociálního postavení, statusu v rodině, tak může dosáhnout pravý opak. Žáka, kterého bude chválit a vyzdvihovat, dávat za vzor a příklad i ostatním sourozencům, může odradit od úsilí, protože jestliže má nižší postavení v rodině, než jeho sourozenci, může spíše dojít k demotivaci.“²⁷

Někteří žáci běžné skupiny během školního roku pracovali s větší pečlivostí a snahou, aby jim byl umožněn přestup do estetické skupiny.

Například Nathalka (viz příloha 11), které se ve škole příliš nedařilo, projevila ve druhém ročníku velkou snahu, která se odrazila na prospěchu a uvažuje se o přeřazení do estetické skupiny.

David (viz příloha 12), který je velmi výtvarně nadaný, se i přes veškerou snahu nedokázal zlepšit. Vliv na jeho výsledky má nižší nadání a neutěšená rodinná situace.

Marka (viz příloha 10) by práce v literárně dramatické výchově bavila, ale jeho školní výsledky neodpovídají daným kritériím. Je u něho patrný občasný posun k lepšímu, ale díky krátkodobé paměti nemá zlepšení dlouhého trvání. Podpora v rodině je sice dostatečná, ale rodiče již na doučování Marka v běžných předmětech nestačí. Proto je alespoň Markův zájem o dramatickou výchovu využíván v běžných hodinách českého jazyka.

Žáci estetické skupiny během dvou sledovaných let žádné zhoršení většinou neprokazovali.

Nikola (viz příloha 7) pracuje v českém jazyce, matematice a prvouce usilovně a pečlivě, takže je hodnocena výborně. Výtečně pracuje i v oboru hudebním, pohybovém, literárně dramatickém a výtvarném.

²⁷ HORŇÁK, L. Rómsky žiak v škole, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov 2005, ISBN 80-8068-356-5, str. 72 - překlad

Mája (viz příloha 9) pracuje v českém jazyce, matematice a prvouce přičinlivě a většinou bez chyb, takže je hodnocena výborně. Vynikající výsledky má i v oboru hudebním, pohybovém, literárně dramatickém a výtvarném.

Vašík (viz příloha 8) pracoval v 1. ročníku v českém jazyce, matematice a prvouce snaživě a většinou bez chyb, takže byl hodnocen výborně až chvalitebně. Vynikal v oboru hudebním, dařilo se mu také v oboru pohybovém, literárně dramatickém a výtvarném. Ve druhém ročníku se mu změnila rodinná situace, popisovaná již v kazuistice 2, a Vašík se zhoršil ve všech předmětech. Jelikož vykazoval snahu o zlepšení, v estetické skupině byl ponechán.

7.3. Ověření hypotéz

Stanovila jsem si tři hypotézy. Na všechny své domněnky jsem v praktické části našla odpověď.

Hypotéza 1:

Předpokládala jsem, že se u dítěte, které bude zařazeno do estetické skupiny žáků, rozvinou jeho schopnosti a vlohy.

Ověření hypotézy:

U všech žáků, kteří jsou zařazeni do estetické skupiny, se jejich schopnosti prohloubily, případně byly odhaleny nové vlohy. U Nikoly (kazuistika 1) se rozvinula výborná schopnost práce s hlasem a tělem. V běžné výuce by se tuto schopnost nedařilo rozvíjet tak, jak je tomu umožněno v dramatické výchově. Také výtvarný projev Nikoly je velmi osobitý a je třeba, aby byla Nikola vedena odborným lektorem. Mája (kazuistika 3) se našla v tancích, vytváří samostatné taneční kreace a její rodiče o tomto nadání v počátku školní docházky nevěděli. Vašík (kazuistika 2) přicházel do školy již hudebně nadán, hrál na housle. K houslím mu v estetické skupině přibyla ještě flétna a začal mimo výuku zájmově navštěvovat sborový zpěv, ve kterém se mu velmi daří.

Hypotéza 2:

Předpokládala jsem, že žáci, motivovaní estetickými prvky výuky, budou mít větší zájem o výuku ostatních předmětů.

Ověření hypotézy:

Díky prvkům estetické výchovy, která prolíná i ostatními předměty, se všichni žáci ve škole snaží a jsou aktivní. Doma plní dobrovolné úkoly, což u romských žáků nebývá pravidlem. Předměty estetické výchovy jim jsou natolik blízké, že se o běžnou výuku zajímají nejen žáci, ale i rodiče, takže výborně funguje spolupráce s rodiči.

Hypotéza 3:

Předpokládala jsem, že se u žáků, kteří pracují v estetické skupině, estetické cítění projeví i ve školních pracích.

Ověření hypotézy:

Žáci, kteří pracují v estetické skupině jsou zpravidla bedlivější při psaní, jejich písmo je úhlednější. Jsou pozornější, nedělají tolik chyb jako žáci běžné skupiny. Celková úprava školních prací je v porovnání s běžnou skupinou pečlivější, v případě samostatné tvorby je úkol zpracován podrobněji a s větší kreativitou.

ZÁVĚR

Soužití s Romy představuje společenský, politický, ekonomický, zdravotní, bezpečnostní a mravní problém.

Romové nemají prakticky žádný domov, všude se cítí jako vyhnanci. Nemají šanci příliš otevřeně podporovat své prastaré zvyky, dodržovat své tradice, protože tam, kde právě žijí, nemají své původní kořeny, a proto ostatní obyvatelstvo nemá pro jejich chování pochopení.

Většina národa souhlasí s podmíněnou akceptací Romů, ti se „musí“ změnit, „musí“ chtít, „musí“ vzít na vědomí, „musí“ se podřídit, „musí“ zapadnout, „musí“, „musí“, ...

Dnešní Romové, kteří žijí ve velkých městech, se přizpůsobují životu městských lidí a tím nutně musí přijímat pravidla majoritní společnosti, která je obklopuje. Staří Romové mají možná ještě se způsobem života, který jim určuje okolní společnost, problém. Mladá generace již však vyrostla v jiných podmínkách. Děti, které docházejí do dnešních škol mají ke vzdělání snad lepší předpoklady, než měli jejich prarodiče.

„Je věcí vychovatele, v tomto případě učitele ve třídě, aby pro dítě, které v něčem vskutku „nemůže“ navodil atmosféru přijetí a porozumění (a ne odmítání a diskriminace).“²⁸

Osobnost učitele a forma výuky působí nejen na žáky, ale i na rodiče. Vzdělání začíná být pravděpodobně pro Romy důležité a zásadní, vědí, že by v dnešním světě bez vzdělání neobstáli. Snad většina škol se snaží Romům vycházet, vstříct, chápat jejich potřeby, ale zároveň trvat na dodržování pravidel a norem, která jsou pro život v tomto státě závazná.

Otázkou zůstává, zda-li vůbec Romové chtějí přijmout pomocnou ruku.

²⁸ MATĚJČEK, Z., POKORNÁ, M. Radosti a strasti, H+H, Jinočany 1998, ISBN 80-86022-21-8, str. 85

SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

KNIHY

- BALVÍN, J. a kol. Bariéry a negativní jevy v životě a vzdělávání Romů, Ústí nad Labem, 1996, ISBN 80-902149-1-6
- HORŇÁK, L. Rómsky žiak v škole, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov 2005, ISBN 80-8068-356-5
- MATĚJČEK, Z., POKORNÁ, M. Radosti a strasti, H+H, Jinočany 1998, ISBN 80-86022-21-8
- PAULÍK, K. Vývojová psychologie, Ostravská univerzita v Ostravě, 2002, ISBN 80-7042-214-9
- READ, H., UŽDIL, J. Výchova uměním, Praha, Odeon 1967
- ŘÍČAN, P. S Romy žít budeme – jde o to jak, Portál, Praha, 2000, ISBN 80-7178-410-9
- ŠOTOLOVÁ, E. Vzdělávání Romů, Grada, Praha, 2001, ISBN 80-247-0277-0
- TRPIŠOVSKÁ, D. Vývojová psychologie, UJEP, Ústí nad Labem, 1993

DOKUMENTY

Školní vzdělávací program „Dát šanci každému“

ČASOPISY A NOVINY

- MEISNEROVÁ, I., ŠOTOLOVÁ, E. Některé možnosti v oblasti vzdělávání Romů, Speciální pedagogika, roč. 7, č.5, 1997
- MERIN, V. Mají mít Romové jiné testy?, Učitelské noviny, roč. 102, č. 42/43, 1999
- NAVRÁTIL, P. Integrace Romů, Sociální práce, č. 2, 2001/2002
- SUCHÁNEK, V. Romská kultura a tradice, Veřejná správa, roč. 13, č8, 2002

ŠIMEČKOVÁ, J. Aplikace rozvojových cílů tisíciletí na situaci sociálně vyloučených v Evropě (Romové a vzdělání), Sociální práce, č.1, 2010

INTERNETOVÉ ZDROJE

Wikipedie - cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana

www.zsgraficka.cz

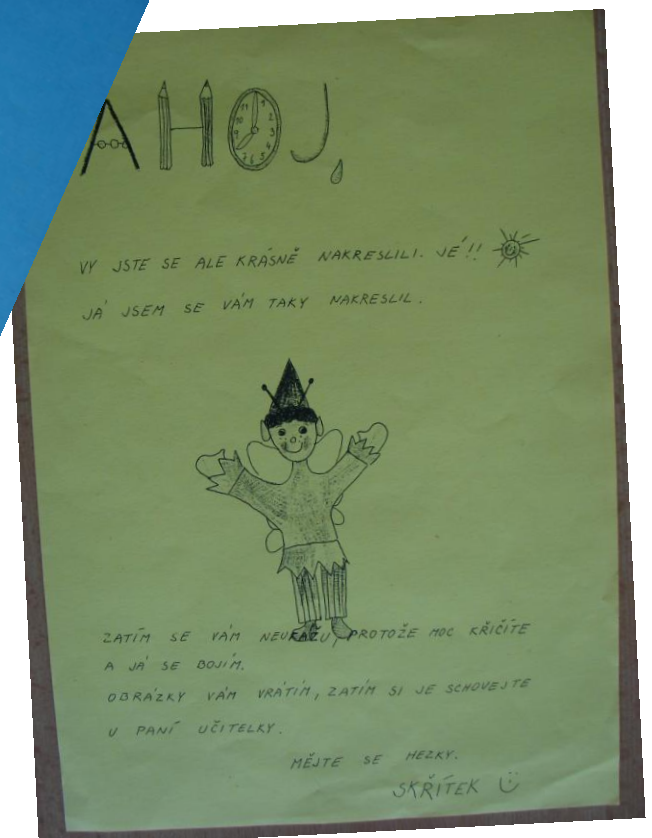
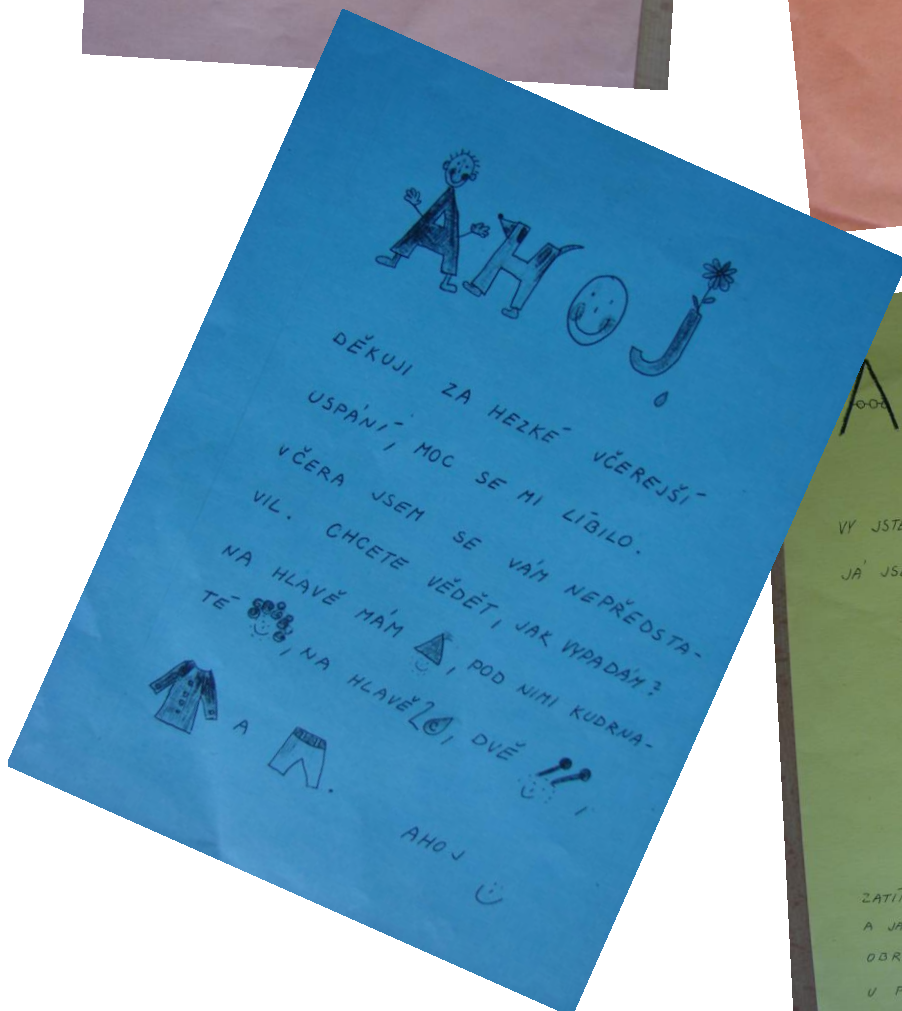
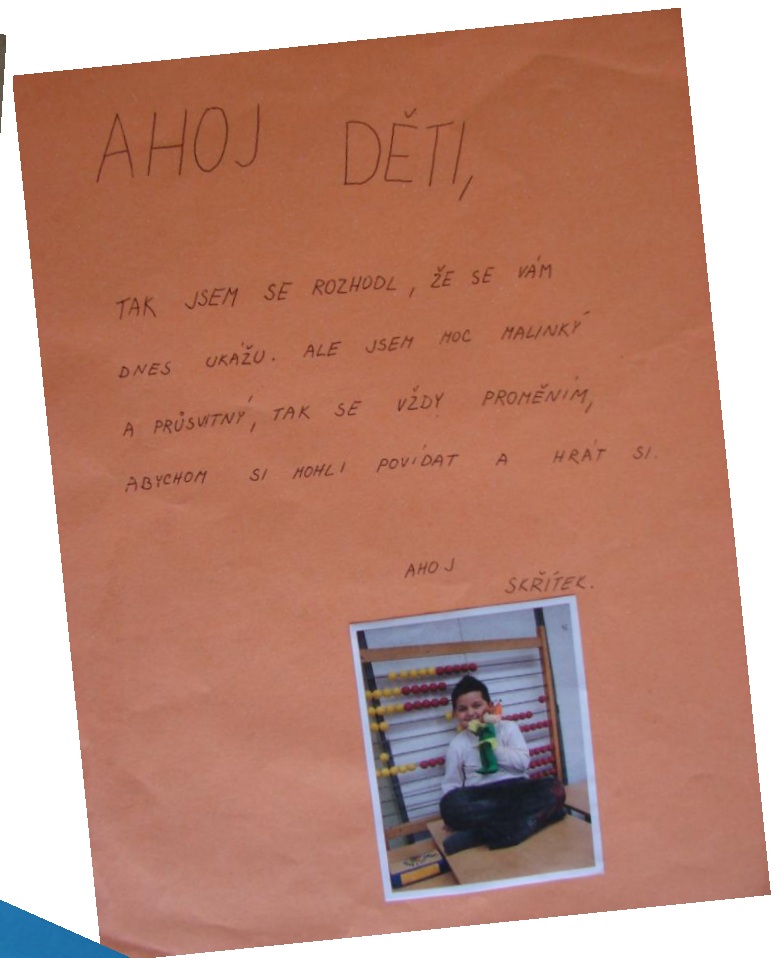
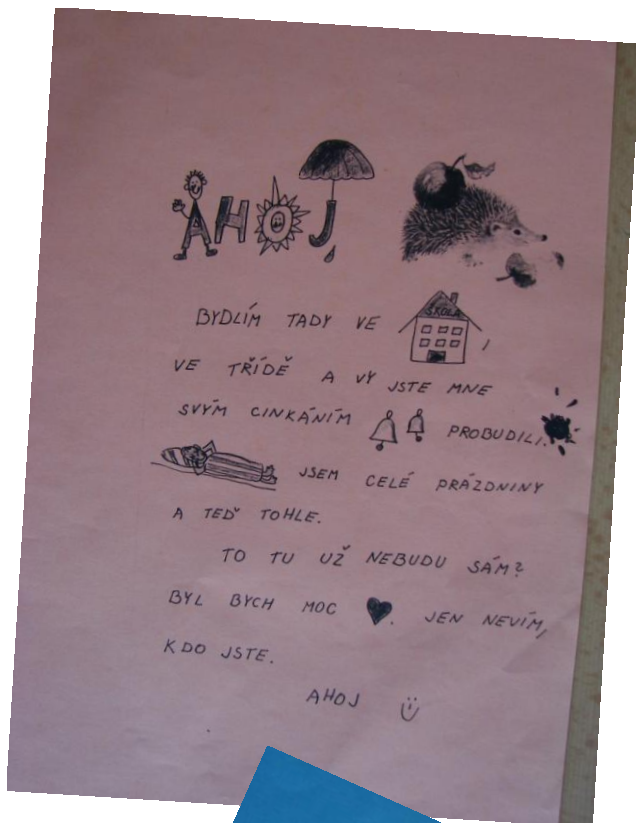
SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: celoroční projekt „Kouzelný skřítek v první třídě“
- ukázka prací z portfolia
- Příloha 2: celoroční projekt „Kouzelný skřítek v první třídě“
- ukázka dopisů od skřítky
- Příloha 3: celoroční projekt „Kouzelný skřítek v první třídě“
- ukázka zpracování výletu do skřítky země
- Příloha 4: celodenní projekt „Skřítek tancuje country
aneb Pojďme spolu dokola do kola
- Příloha 5: celoroční projekt „Sněžný muž ve druhé třídě“
- ukázka prací z portfolia
- Příloha 6: celoroční projekt „Sněžný muž ve druhé třídě“
- ukázka prací z portfolia
-
- Příloha 7: práce Nikoly - estetická skupina
- Příloha 8: práce Václava - estetická skupina
- Příloha 9: práce Marie – estetická skupina
- Příloha 10: práce Marka – běžná skupina
- Příloha 11: práce Nathalie – běžná skupina
- Příloha 12: práce Davida – běžná skupina

Příloha 1

Příloha 2

Příloha 3

Výprava
do SKŘIŤCÍ
ZEMĚ

Skřítčí země se nachází v krásném údolí Brčálínku, nedaleko Hojsovy Stráže. Je rozdělena na několik částí. V jedné části je výtvarný ateliér, kde si můžeme kreslit, modelovat, ale také učit zpívat písničky z CD „Ukolébavky lesních skřítků“. V této části je také počítač, kde si můžeme sami objevovat svoje skřítky, strašidla, vodníky a víly, poslouchat jejich zvuky, malovat si, skládat si puzzle a poslouchat vyprávění o skřítčích.

Také nás čeká výstava, kde je asi 60 figurek skřítků, vodníků, víl a rozmanilých strašidýlek, včetně 4 pohyblivých expozic.

Možná půjdeme i „Naučnou skřítčí stezkou“, kde budeme poznávat některé skřítky a také se o nich něco dozvíme.

KDY? v úterý 14.10. 2008
SRAZ PŘED ŠKOLOU: v 7,45 hodin
ODJEZD OD ŠKOLY: v 8,00 hodin
PLÁNOVANÝ NÁVRAT: v 18,00 hodin

CENA: 100,- Kč (zahrnuje vstupné a dvě jídla)

CO S SEBOU?

- plíť na celý den
- svačtinu
- malé batůžek
- malé kapesné (doporučujeme 50,- Kč)

CO NA SEBE?

- oblečení dle počasí
- pevnou obuv

CINKY LÁMKY CINKY

Příloha 4

Příloha 5

1. setkání s ???

Moje noha mě učí em

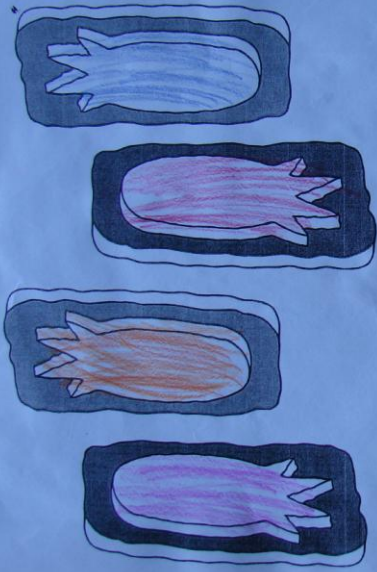

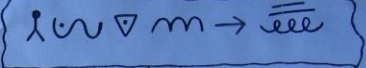
NATALKA

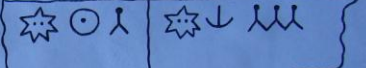

Příloha 6

Sněžný muž se vyjadřuje zvláštním způsobem. Pro každé slovo má jen jeden tvar. Přelož zprávu do srozumitelnější řeči.

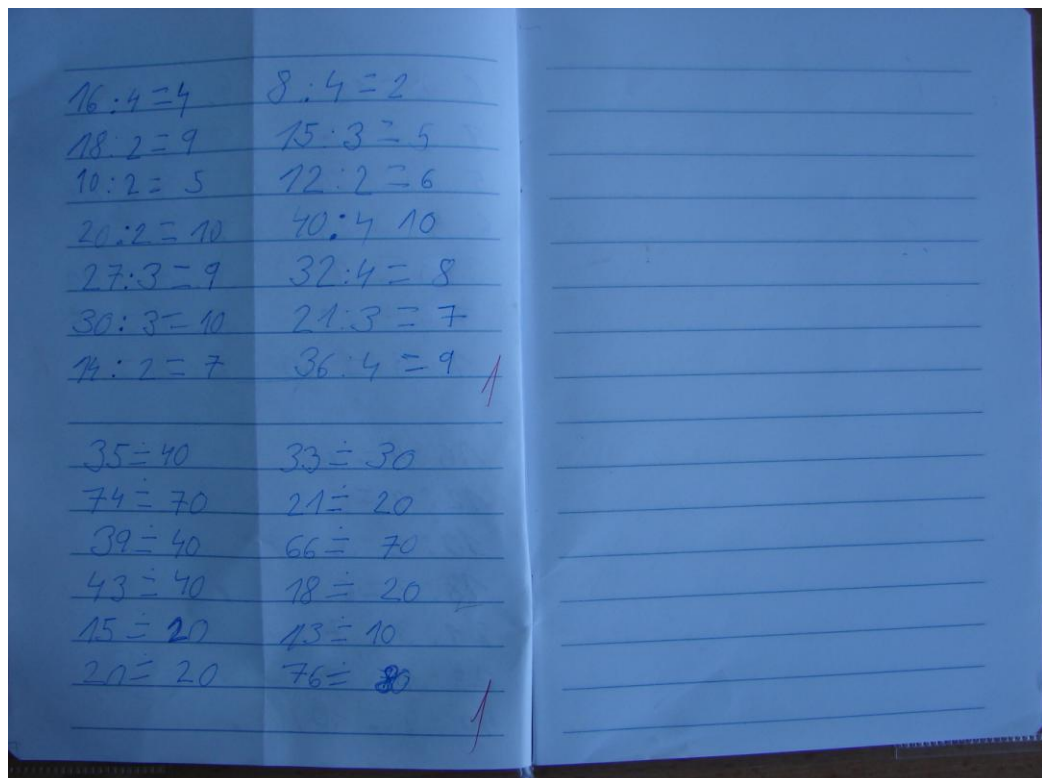
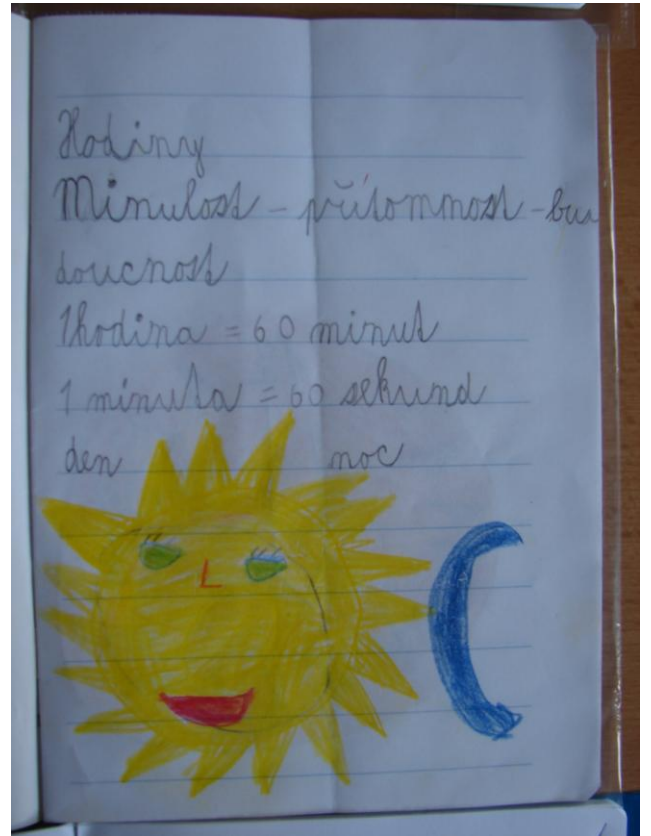
Už jsi vyluštil znaky na dubové kůře?
Doplň do tabulky vyluštěný vzkaz.

CLOVEK ZABLOU V HORY KICARICE	IT SNĚŽNÝ MUŽ MIT ROPHU!
----------------------------------	-----------------------------------

SNĚŽNÝ MUŽ ŽIJE V HORÁCH

Příloha 7

Příloha 8

V regbiku plave mnoho lidí.
Na loďkách sjedíme prudký
soak. V září letí ptáci na
jih. Večer zvonek koutelne
soony. Měti je baronij
ko. 2
Je medle. Zdrák jede s tělou
k seti. Le skřeně vzal několik
kasi pěknoho prádas. Moce se má
selva šiv. 3

$16:4=4$	$18:2=9$	$10:2=5$	
$20:3=10$	$8:4=2$		
$27:3=9$	$15:3=5$		
$30:3=10$	$12:2=6$		
$14:2=7$	$40:4=10$		
	$32:4=8$		
	$21:3=7$		
	$36:4=9$		

1

$35:40$	$33:30$
$74:70$	$21:20$
$39:40$	$66:70$
$43:40$	$18:20$
$15:20$	$13:10$
$20:20$	$76:80$

1

Příloha 9

Naše škola
 Franěk běží do
 školy, na Davida
 mává. Petr spěchá
 na mimi, je tu
 Ledeněk Tloma.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20	16:4=4	8:4=2
20, 18, 16, 14, 12, 10, 8, 6	18:2=9	15:3=5
4, 2	10:2=5	12:2=6
3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30	20:2=10	40:4=10
30, 27, 24, 21, 18, 15, 12, 9, 6, 3	27:3=9	32:4=8
	32:2=16	21:3=7
3:3=9	14:2=7	36:4=9
4:4=16		
7:2=14	35:4=0	33:3=0
3:5=15	74:7=0	21:2=0
4:3=12	39:4=0	66:7=0
8:2=16	43:4=0	18:2=0
4:10=40	15:2=0	13:1=0
	20:2=0	76:8=0

Příloha 10

SLOVA S Ď, Ě, TĚ, NĚ, BĚ, PĚ, VĚ, MĚ

1. Doplňuj i, j, y, ť, ě. Dopiš správná slova do vět. Skřítek ti poradí.

Přechodu k lékaři šel pozdravím.
 Kabát si pověšim na stěnu.
 Když budu mít čas, nebudu dlouho čekat.
 Za ošetření lékař vděkuje.
 V cukrárně si potom koupím pečivo.

2. Potom si vyluštím tajenku. Vylušti ji také.

Synonymum ke slovu cesta BĚSINA
 Bydlela u sedmi trpaslíků SLEPÝCH
 Chodíme do ní cvičit TRÉNOVAČNA
 Ubytovna pro vězně VEZENÍ
 Mládě kobyly FRÉŠE
 Pátý měsíc v roce KVĚTEN
 Opak slova tmavý SVOJLÝX

TAJENKA: Dříve nejmenší používané platidlo: pěkník

3. a) Doplň písmena.
 b) Doplň i slova do vět. Skřítek ti poradí.
 c) Urči druhy vět.

Maminka mi uvaří dobry spodalek.
 Kéž by byl smažený kačák.
 Uvař si čaj ze čokolady.
 Pro mámu měj ve tváři vždy smávek.
 Máš v posteli čistě spodadlo?

4. Rozděl větu na slova. Doplň správné znaménka.
 Do rámečku zapíš počet slov ve větě.

SVEDOMITAZAKYNEMAPEKNEVYSVEDCENI.

- 53 -

Příloha 11

SLOVA S BĚ, PĚ, VĚ, MĚ

1. Napiš slova místo obrázků.

Na obloze svítí a .
 Na právě odbilo hodin.
 Jdu spát, ráno musím vstávat v hodin.
 Musím jet k lékaři do .
 Mám bolestivé .
 Včera mi na ně spadl .

PRO BYSTRÉ HLAVY

05 pět | z pěť
 en břešev

2. Spolužáci ve třídě budou doplňovat a přepisovat slova. Doplňuj také.

bě	pě	vě	mě
o <i>bě</i> d	z <i>pě</i> v	s <i>vě</i> t	zpa <i>mě</i> ti
s <i>bě</i> t	<i>pě</i> na	<i>vě</i> dět	pro <i>mě</i> na
zba <i>bě</i> lec	<i>pě</i> šky	s <i>vě</i> do	u <i>mě</i> lec
holou <i>bě</i>	<i>pě</i> kně	prá <i>vě</i>	pa <i>mě</i> t
pří <i>bě</i> h	pros <i>pě</i> ch	k <i>vě</i> t	pot <i>mě</i>
so <i>bě</i>	<i>pě</i> st	u <i>vě</i> řil	<i>mě</i> šec
<i>bě</i> da	dos <i>pě</i> lý	po <i>vě</i> st	<i>mě</i> sto
<i>bě</i> ží	<i>pě</i> nkava	dře <i>vě</i> ný	ús <i>mě</i> v

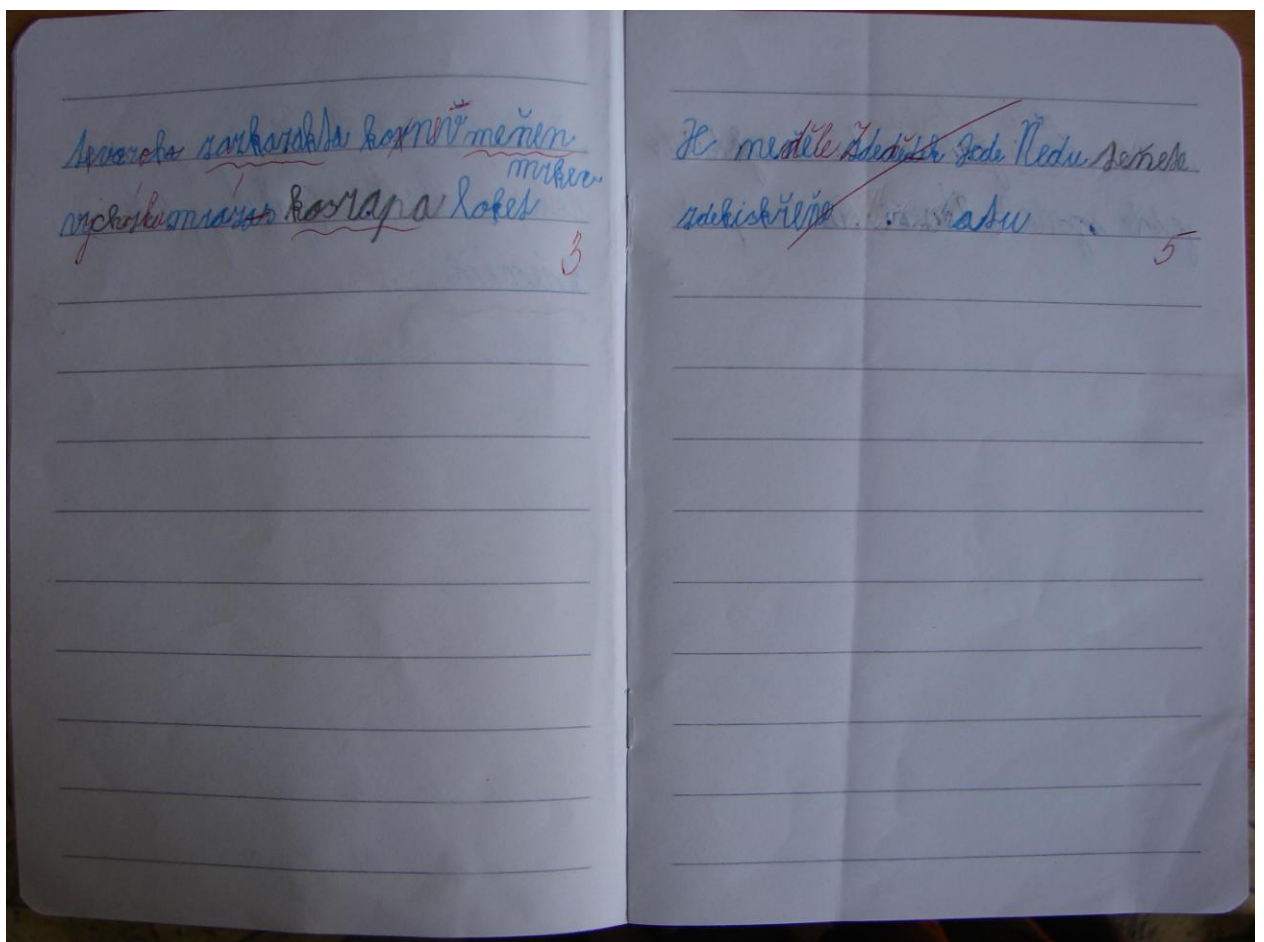
3. Piš, co vidíš na obrázcích. POZOR! I tyto věci ti mohou způsobit úraz.

<i>věšník</i>	v rozpalené hořce <i>hořící</i>
<i>aplomiu</i>	při otevřeném <i>obě</i>
<i>hořící</i>	na <i>stromeček</i>

- 52 -

10 : 2 = 5	3 · 3 = 9	16 : 4 = 4
14 : 2 = 7	4 · 4 = 16	18 : 2 = 9
20 : 2 = 10	7 · 2 = 14	10 : 2 = 5
8 : 2 = 4	3 · 5 = 15	20 : 2 = 10
4 · 2 = 8	4 · 3 = 12	27 : 3 = 9
12 : 2 = 6	8 · 2 = 16	30 : 3 = 10
18 : 2 = 9	4 · 10 = 40	14 : 2 = 7
	8 · 3 = 24	8 : 4 = 2
	5 · 2 = 10	15 : 3 = 5
	4 · 2 = 8	12 : 2 = 6
	7 · 3 = 21	40 : 4 = 10
	2 · 2 = 4	32 : 4 = 8
	10 · 3 = 30	21 : 3 = 7
	6 · 4 = 24	36 : 4 = 9

Příloha 12

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Monika Maršíková
Katedra:	Psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Mgr. Iveta Tichá
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Celoroční projekt s estetickými prvky jako motivační forma výuky romských žáků
Název v angličtině:	All-year project with aesthetical elements as motivation form for Romany pupils education
Anotace práce:	Diplomová práce pojednává o výuce romských žáků v běžné škole a působení předmětů estetické výchovy (dramatická výchova, výtvarná výchova, hudební obor a taneční obor) na přístup ke vzdělání těchto žáků.
Klíčová slova:	romský žák, motivace, estetická výchova, projekt, kazuistika
Anotace v angličtině:	This graduation thesis disserts on Romany pupils' education at common school and impact of aesthetical education subjects (drama education, art education, music study and dance study) on approach to education of these pupils.
Klíčová slova v angličtině:	Romany pupil, motivation, aesthetical education, project, casuistry
Přílohy vázané v práci:	12
Rozsah práce:	72 stran
Jazyk práce:	český jazyk